

METODIKA PRO ZAMĚSTNANCE ÚŘADU PRÁCE ČR

SOUVISEJÍCÍ SE SYSTÉMEM
SOCIÁLNÍHO BYDLENÍ

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Metodika pro zaměstnance Úřadu práce ČR související se systémem sociálního bydlení

Vydalo Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2020

Martina Šnejdrová, Jana Řeháková Fučíková

Metodika vznikla v rámci projektu „Sociální bydlení – metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_017/0003539, který je realizován v rámci Operačního programu Zaměstnanost.

1. Úvod	5
Právo na bydlení	6
Evropská typologie bezdomovství a vyloučení z bydlení v prostředí ČR	6
2. Systém sociálního bydlení v ČR	9
Základní charakteristiky sociálního bydlení	9
Cílové skupiny sociálního bydlení	10
3. Vzájemná spolupráce aktérů sociálního bydlení	12
Hlavní aktéři státní politiky bydlení	12
Obec	13
Obecní úřad	13
Sociální práce na obcích	14
Další relevantní aktéři	15
Sociální služby, nevládní neziskové organizace	15
ÚP ČR	15
Majitelé nemovitostí, bytová družstva, SVJ	15
Konkrétní formy spolupráce ÚP ČR s dotčenými subjekty	16
Řešení přiměřeného bydlení	16
Posuzování podmínek případů hodných zvláštního zřetele	16
Ne/prodloužení nájemní smlouvy	17
Změna místa trvalého pobytu	17
Sdílení informací v rámci Standardizovaného záznamu sociálního pracovníka	17
Předávání informací v rámci prevence ztráty bydlení a řešení dalších nepříznivých sociálních situací klientů	18
Se sociálními pracovníky obcí	18
S dalšími sociálními pracovníky	18
4. Poskytování informací klientům, základní a odborné sociální poradenství v oblasti bydlení	19
Základní a odborné sociální poradenství a sociální práce	19
5. Dávky na bydlení	24
Příspěvek na bydlení	24
Doplatek na bydlení	25
6. Mimořádná okamžitá pomoc související s bydlením	27
MOP na úhradu nezbytného jednorázového výdaje	27
MOP na jistotu/kauci	27
Doporučení při posuzování nároku MOP na jistotu/kauci	28
MOP na stěhování	28
MOP na úhradu nákladů na předměty dlouhodobé potřeby	29
7. Zvláštní výplata nepojistných sociálních dávek souvisejících s bydlením	30
Zvláštní příjemce	30
Přímá úhrada	31

8. Náklady na bydlení, normativní náklady na bydlení, odůvodněné náklady na bydlení, nájemné v místě obvyklé	32
Náklady na bydlení, normativní náklady na bydlení	32
Odůvodněné náklady na bydlení a nájemné v místě obvyklé	32
9. Sociální šetření a šetření v místě v souvislosti s bydlením	34
Sociální šetření	34
Průběh sociálního šetření	35
Šetření v místě	36
10. Závěr	37
Slovník základních pojmů	38
Seznam použitých zkratk	39
Použité a související zdroje	40

Vážení čtenáři,

Metodika pro zaměstnance Úřadu práce ČR související se systémem sociálního bydlení slouží pro všechny zaměstnance ÚP ČR, a to ve snaze poskytnout informace o stávajícím systému sociálního bydlení, s cílem sociálního začleňování a řešení nepříznivé sociální situace občanů, která se projevuje zejména v oblasti bydlení.

Metodika má doporučující charakter a respektuje veškeré vnitřní řídicí akty Ministerstva práce a sociálních věcí a ÚP ČR.¹

Pro MPSV je důležité, aby sociální bydlení pomáhalo řešit problémy, které se týkají sociální agendy – aby přispělo k odstraňování obchodu s chudobou, zlepšovalo se soužití v komunitě a nebyl přetěžován dávkový systém.

Na úvod ještě zmiňme, že tato metodika vznikla jako jeden z výstupů systémového projektu MPSV s názvem: „Sociální bydlení – metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend“² a doplňuje mnohem obsáhlejší Metodiku sociální práce v sociálním bydlení³, která popisuje celý proces sociální práce při poskytování sociálního bydlení a jejímž cílem je poskytnout sociálním pracovníkům na obecních úřadech, v sociálních a dalších institucích, kteří pracují nebo budou pracovat s klienty v sociálním bydlení, ucelený přehled hlavních témat, která se problematiky sociálního bydlení týkají.

¹ Vnitřní řídicí akty MPSV i GŘ ÚP ČR jsou uvedeny ve zdrojích této metodiky

² <http://www.socialnibydeni.mpsv.cz/cs/>

³ Metodika sociální práce v sociálním bydlení. MPSV, 2019

Právo na bydlení

Právo adekvátně bydlet je ukotveno v několika významných dokumentech. Mezi nejzákladnější dokumenty patří **Listina základních práv a svobod**⁴, která je součástí ústavního pořádku. Pojednává o nedotknutelnosti institutu obydlí a také o zabezpečení základních životních podmínek osobám ocitajícím se v hmotné nouzi v přiměřené míře.

Z Evropských dokumentů můžeme zmínit např. **Evropskou sociální chartu Rady Evropy**⁵, která podporuje rozvoj rodiny. Garantuje přístup rodin k sociální, právní i hospodářské ochraně prostřednictvím rodinných dávek a daňových opatření. Evropský dokument podporuje poskytování bydlení pro rodiny a dávky novomanželům. Zvláště zdůrazňuje zajištění práva matkám a dětem na sociální a hospodářskou ochranu prostřednictvím zřizování a provozování příslušných institucí či služeb.

Právo každého jedince na respekt soukromého a rodinného života, obydlí a komunikaci zaručuje **Listina základních práv Evropské unie**⁶. Tento dokument respektuje nárokový přístup k dávkám sociálního zabezpečení a v sociálních událostech, jako je mateřství, nemoc, pracovní úrazy, závislost na péči jiné fyzické osoby, stáří nebo i ztráta zaměstnání podle předpisů stanovených unijním, nebo vnitrostátním právem a zvyklostmi. Sociální pomoc v oblasti bydlení chápe jako prostředek, který bojuje proti sociálnímu vyloučení a chudobě.

Dle Koncepce sociálního bydlení České republiky⁷ jsou prioritní skupiny:

- **pro získání dostupného bydlení:** senioři, zdravotně postižení, rodiny s dětmi, samoživitelky a samoživitelé nacházející se v situacích definovaných v ETHOS nebo splňující příjmovou podmínku (více než 40 % disponibilních příjmu vynakládaných na bydlení); oběti domácího násilí; osoby opouštějící instituce; osoby opouštějící pěstounskou péči; ohrožené domácnosti s dětmi nebo tam, kde je nutné zajistit sloučení rodiny
- **pro získání sociálního bytu:** rodiny s dětmi a osoby přežívající venku
- **pro získání krizového bydlení:** osoby, u kterých je výrazné riziko ohrožení na zdraví či životě

Evropská typologie bezdomovství a vyloučení z bydlení v prostředí ČR

V každé společnosti existují lidé, kteří z objektivních či subjektivních důvodů nemají prostředky k tomu, aby si bydlení zajistili, nebo si ho sami udrželi. Bezdomovectví patří k extrémním formám chudoby a je projevem sociálního vyloučení. Bezdomovectví lze v užším pojetí chápat jako úplnou absenci bydlení nebo v širším pojetí chápat jako absenci přiměřeného a důstojného bydlení. Bezdomovectví je především proces, který vede od předchozího jednání až po proces změny životních jistot, ztrátě bydlení a společenskému vyloučení.

⁴ Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky

⁵ Ministerstvo zahraničních věcí, Sdělení 14/2000 Sb. m. s., online

⁶ Listina základních práv Evropské unie (2012), online

⁷ Koncepce sociálního bydlení České republiky 2015–2025. MPSV, 2016, s. 17

Fédération Européenne d'Associations Nationales Travaillant avec les Sans-Abri neboli FEANTSA (Evropská federace národních organizací pracujících s bezdomovci) má zásadní vliv na terminologii a typologii bezdomovectví. FEANTSA vytvořila typologii bezdomovectví a vyloučení z bydlení s názvem ETHOS (European Typology on Homelessness and Housing Exclusion). (FEANTSA, Ethos) Tato typologie rozlišuje čtyři základní kategorie bezdomovectví:

1) Osoby bez přístřeší (roofless), jejichž dělení je dále upraveno v operačních kategoriích:

- osoby přespávající venku (osoby přespávající na ulici nebo venku ve veřejně přístupných prostorách),
- osoby v noclehárně (osoby bez obvyklého bydliště, které využívají noclehárny).

2) Osoby bez bytu (houseless), jejichž dělení je dále rozčleněno do pěti operačních kategorií a 11 životních situací:

- osoby v ubytovnách pro bezdomovce (azylový dům pro bezdomovce, přechodná ubytovna, přechodně podporované ubytování),
- osoby v pobytových zařízeních pro ženy (pobytové zařízení pro ženy),
- osoby v ubytovnách pro imigranty (přechodné bydlení / azylová zařízení pro žadatele o azyl, ubytovny pro migrující pracovníky),
- osoby před opuštěním instituce (vězení a vazební věznice, zdravotní zařízení, zařízení pro děti),
- uživatelé dlouhodobější podpory (pobytová péče pro starší bezdomovce, podporované bydlení pro bývalé bezdomovce).

3) Osoby s nejistým bydlením (insecure), jejichž dělení je dále rozděleno do tří operačních kategorií a šesti životních situací:

- osoby žijící v nejistém bydlení (přechodné bydlení u příbuzných nebo přátel, bydlení bez právního nároku, nezákonné obsazení pozemku),
- osoby ohrožené vystěhováním (výpověď z nájemního bytu, ztráta vlastního bydlení),
- osoby ohrožené domácím násilím (policejně zaznamenané domácí násilí).

4) Osoby s nevyhovujícím bydlením (inadequate), jejichž dělení je dále rozděleno do tří operačních kategorií a pěti životních situací:

- osoby žijící v provizorních a neobvyklých stavbách (mobilní obydlí, neobvyklá stavba, provizorní stavba),
- osoby žijící v nevhodném bydlení (obydlené neobyvatelné byty),
- osoby žijící v přelidněném bytě (nejvyšší národní norma definující přelidnění).

FEANTSA [online]. 2018. Dostupné z: <https://www.feantsa.org/en>

ETHOS – Evropská typologie bezdomovství a vyloučení z bydlení v prostředí ČR (ETHOS, 2007, online); Evropská observatoř bezdomovství (EOH, 2018, online) vytvořila pro Evropskou federaci národních sdružení pracujících s bezdomovci (FEANTSA, 2018, online) v letech 2004–2007 European Typology on Homelessness and Housing

Exclusion (= ETHOS), která je k použití v členských státech Evropské unie. Dostupná z: http://www.feantsa.org/download/cz_8621229557703714801.pdf. Česká verze ETHOS je ke stažení na stránce FEANTSA: <http://www.feantsa.org/en/toolkit/2005/04/01/ethos-typology-on-homelessness-and-housing-exclusion>, resp. http://www.feantsa.org/download/cz_8621229557703714801.pdf

ETHOS tedy člení osoby bez domova podle jejich životní situace nebo situace jejich bydlení:

- Osoby přežívající venku
- Osoby v noclehárně
- Osoby v ubytovnách pro bezdomovce
- Osoby v pobytových zařízeních pro ženy
- Osoby v ubytovnách pro imigranty
- Osoby před opuštěním instituce
- Uživatelé dlouhodobější podpory
- Osoby žijící v nejistém bydlení
- Osoby ohrožené vystěhováním
- Osoby ohrožené domácím násilím
- Osoby žijící v provizorních a neobvyklých stavbách
- Osoby žijící v nevhodném bydlení
- Osoby žijící v přelidněném bytě

Komplexní představení všech typů kategorií dává ucelenější pohled na chápání a přístupu k bezdomovectví.

2. Systém sociálního bydlení v ČR

Systém sociálního bydlení má podpořit nájemní bydlení, nikoliv bydlení v osobním vlastnictví. Účelem systému sociálního bydlení je podpora nájemního bydlení pro mladé rodiny s dětmi, seniory, zdravotně postižené nebo osoby bez domova, tedy pro lidi, kteří nedosáhnou na běžný tržní nájem, a končí proto zbytečně v ubytovnách, azylových domech nebo na ulici. Sociální bydlení je záchranná síť, která lidem pomáhá najít střechu nad hlavou za přiměřený měsíční nájem a má také sloužit jako prevence problémů v komunitách.

Ubytování v pobytových sociálních službách jako jsou např. azylové domy, by mělo sloužit pouze dočasně při řešení krizových situací v rámci záchranné sociální sítě, nikoliv jako dlouhodobé řešení.

Systémy sociálního bydlení, jak je známe z ČR i ze světa, jsou postaveny na tom, že pokud se lidem, kteří bydlí a platí nájem v sociálním bytě, dostatečně zvýší příjem, tak přejdou do běžného tržního systému bydlení. Samozřejmě je ale vždy přihlíženo k individuální situaci klienta a k jeho možnostem i případným omezením (například věk nebo zdravotní stav).

Sociální bydlení existuje ve všech zemích západní a střední Evropy (např. v Belgii, Bulharsku, Dánsku, Finsku, Francii, Itálii, Lucembursku, Maďarsku, na Maltě, v Nizozemí, Německu, Portugalsku, Rakousku, ve Slovinsku, Španělsku, Švédsku, Švýcarsku, Velké Británii atd.). Ve všech těchto zemích jde o stabilní a dlouhodobě fungující systémy, které vznikly na základě potřeby chudých občanů, kteří si nemohli dovolit opatřit standardní bydlení na volném trhu s byty.⁸

Nevyhovující bydlení má mnoho nepříznivých dopadů na osoby, které v tomto obydlí žijí (např. na zdraví obyvatel, školní prospěch dětí atd).

Základní charakteristiky sociálního bydlení

Sociální bydlení je v současné době realizováno dobrovolně, a to i bez existence legislativní úpravy.

Hlavním aktérem a realizátorem sociálního bydlení na místní úrovni jsou obce. Sociální bydlení je bydlením, které je poskytováno osobám v bytové nouzi nebo osobám bytovou nouzí bezprostředně ohroženým. Je úzce spjata se sociální prací, která je doprovodnou službou pomáhající klientům hledat a následně setrvávat ve vhodném bydlení. Míra sociální práce závisí na potřebách jednotlivého klienta a jeho spolupráci se sociálním pracovníkem. Základními součástmi efektivního systému sociálního bydlení je především předcházení vzniku bytové nouze či jejího zhoršení až po situace, kdy je k řešení nutné využít mechanismy sociálních nebo krizových bytů. Sociální bydlení je poskytováno za specifických smluvních podmínek nájmu⁹ a v souladu s určitými principy. Na místní úrovni je v současnosti vždy řešeno formou bydlení v bytech, přičemž může být propojeno (ať už souběžně, příp. návazně) se sociálními službami, jimiž jsou např. azylové domy, které tvoří záchrannou síť pro lidi v bytové nouzi.¹⁰

⁸ www.socialnibydeni.mpsv.cz

⁹ Sociální bydlení je určeno pro osoby v tíživé sociální situaci, proto by jedním z aspektů sociálního bydlení měla být i výše nájemného, které by mělo být zpravidla nižší než tržní nájemné v dané lokalitě. Výši nájemného ovlivňují státní dotace zaměřené na investice do sociálního bydlení.

¹⁰ Vhodné je nepožadovat od nájemníků sociálního bydlení jistotu (kauci), případně ji stanovit v přiměřené výši a umožnit její postupné splácení. Požadavek kauce velmi negativně ovlivňuje přístup cílových skupin k sociálnímu bydlení, pro nízkopříjmové domácnosti představuje bariéru vstupu do bydlení.

Mezi základní principy sociálního bydlení řadíme:¹¹

- **princip solidarity** – v konceptu sociálního bydlení vede solidarita k tomu, že intervence státu je směřována k potřebným osobám
- **princip rovnosti a nediskriminace** – Systém sociálního bydlení nesmí podporovat diskriminaci v přístupu ke konkrétním složkám sociálního bydlení. Vždy je nutné posuzovat individuální situaci každé osoby, které vzniká nárok na vstup do systému, zejm. ve vztahu k sociální situaci a bytové nouzi.
- **princip subsidiarity** – konkrétní výběr nástrojů systému sociálního bydlení i způsoby jejich aplikace v rámci funkčnosti systému je třeba ponechat v závislosti na místních podmínkách na volbě příslušné úrovně veřejné správy a samosprávy
- **princip bydlení v bytě** – zásluhovost není podmínkou přístupu k bydlení, jehož uspokojení je jedním z předpokladů pro úspěch cílené a účinné sociální pomoci v provazbě na systémy vzdělávání a zaměstnání
- **individuální a diferencovaný přístup** – nástroje sociálního bydlení musí být schopny reagovat na různé potřeby různých osob, a to již od okamžiku ohrožení ztrátou bydlení (prevence) po návrat či vstup do bydlení
- **princip nesegregace** – Systém sociálního bydlení podporuje bydlení v důstojných podmínkách ve snaze nepodporovat vytváření nových či rozšiřování již existujících sociálně vyloučených lokalit. Pořizování nových sociálních bytů nebo navyšování počtu obyvatel v sociálně vyloučených lokalitách není v souladu s pravidly Evropské unie. Životní podmínky ve stávajících sociálně vyloučených lokalitách by měly být zlepšovány.
- **princip posilování kompetencí** – Podpora uživatelů sociálního bydlení by měla vést k vlastní odpovědnosti a ke schopnosti udržení si standardního bydlení. K naplnění tohoto principu je nutné zajistit sociální práci nebo sociální služby. Součástí principu je i edukace směřující k šetrnému životnímu stylu (omezení plýtvání).
- **princip sociální adaptace na podmínky bydlení** – učení se obvyklému způsobu života, k naplnění tohoto principu by měla být zajištěna sociální práce nebo sociální služby a současně různé formy sociálního bydlení
- **princip prevence** – předcházení vzniku bytové nouze nebo jejího zhoršení, nástroje prevence zahrnují předcházení vystěhování, protidluhové poradenství, bydlení s podporou (sociální práce), sociální dávky a samozřejmě též provázanost jednotlivých nástrojů

Cílové skupiny sociálního bydlení

Škála cílových skupin sociálního bydlení je velmi široká. Jedná se o osoby, které se ocitly v bytové nouzi, tj. osoby bez bydlení nebo při hrozící ztrátě bydlení či žijící v nevhodném bydlení. Z hlediska disponibilních příjmů jsou cílovou skupinou osoby, které vynakládají na bydlení nepřiměřeně vysokou část svých disponibilních příjmů, a to více než 40 %.¹²

¹¹ Koncepce sociálního bydlení České republiky 2015–2025. MPSV, 2016, s. 118–119

¹² Koncepce sociálního bydlení ČR 2015–2025. MPSV, 2016, s. 16, 147

Vzhledem ke specifitě sociálního bydlení je vhodné zařadit do definice relevantní cílové skupiny také výši disponibilních příjmů, které zůstávají domácnostem po uhrazení nákladů na bydlení. Jako minimální hranice v kontextu České republiky se doporučuje 1,6 násobek životního minima. Tato hranice se však může rozšiřovat na základě lokálních specifik a možností.

Dle typologie bezdomovství ETHOS je sociální bydlení určeno převážně osobám bez domova (např. osoby bydlící v ubytovnách nebo institucích), osobám bez střechy (např. osoby přežívající venku nebo v noclehárně) a osobám žijícím v nevyhovujícím (např. osoby žijící v provizorních obydlích, přelidněných bytech, neobyvatelném bydlení) či nejistém bydlení (např. osoby žijící v přechodném bydlení u rodiny nebo přátel).¹³

Vzhledem ke kapacitám sociálního bydlení je vhodné prioritně poskytovat sociální bydlení vybraným skupinám, do kterých řadíme osoby v tíživé sociální situaci, osoby postižené nebo ve zvýšené míře ohrožené sociálním vyloučením.¹⁴

Při uvažování nad poskytováním sociálního bydlení, ale i prevencí ztráty bydlení či pomoci lidem při hledání vhodného bydlení na volném trhu, je důležité vést v patrnosti výše zmíněné základní principy sociálního bydlení.

---

¹³ Koncepce sociálního bydlení ČR 2015–2025. MPSV, 2016, s. 18

¹⁴ Koncepce sociálního bydlení ČR 2015–2025. MPSV, 2016, s. 19–20

3. Vzájemná spolupráce aktérů sociálního bydlení

Obec je hlavním aktérem sociálního bydlení na místní úrovni.

Koordinátorem spolupráce s klientem při získání bydlení nebo poskytování sociálního bydlení na místní úrovni je většinou **sociální pracovník obce**¹⁵, který spolupracuje s dalšími významnými aktéry. Sociální pracovník obce se při výkonu své činnosti řídí předpisy v oblasti sociální práce obecního úřadu, vnitřními předpisy úřadu a § 63 odst. 3 a § 64 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů.

ÚP ČR je jeden z významných aktérů sociálního bydlení. Poskytuje klientům potřebnou pomoc a podporu, a to zejména formou poskytování poradenství ve smyslu informačního servisu, základního sociálního poradenství¹⁶, prováděním sociálního šetření, šetření v místě¹⁷, aktivní politikou zaměstnanosti a formou výplaty dávek.

Hlavní aktéři státní politiky bydlení

Agenda státní politiky bydlení je rozdělena mezi jednotlivá ministerstva. Hlavním gestorem bytové politiky je **Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR)**, které má stanoveny kompetence především ve věcech politiky bydlení, rozvoje domovního a bytového fondu a pro věci nájmu bytů a nebytových prostor, regionální politiky, územního plánování a stavebního řádu. Koordinuje tedy také činnost ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy při zabezpečování politiky bydlení, včetně koordinace financování těchto činností, zabezpečuje informační a metodickou pomoc městům a obcím a vyšším samosprávným celkům.

Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) nastavuje zákonné podmínky a nástroje pomoci pro občany, kteří potřebují zvláštní pomoc, sociální péči a další nástroje sociální politiky, kam lze zařadit i problematiku sociálního a dostupného bydlení. Dále má MPSV svěřeny kompetence v oblasti sociální práce, sociálních služeb, sociálního začleňování a nepojistných sociálních dávek a pojistných systémů.

Velice důležitou roli také hrají krajské úřady, které na svém území zajišťují koordinaci a metodické vedení v oblastech sociální práce a sociálních služeb, což by mělo vést k řešení nepříznivé sociální situace a k podpoře sociálního začleňování. V této souvislosti je třeba zmínit také **Úřad vlády**, který má agendu rovných příležitostí, sociálního začleňování a antidiskriminačních opatření včetně jejich metodické podpory, a také **ÚP ČR**, který na místní úrovni zabezpečuje pomoc nízkopříjmovým skupinám občanů poskytováním sociálních dávek spojených s úhradou bydlení a provádí sociální práci v souvislosti s naplňováním zákonů.¹⁸ V neposlední řadě je nutné zmínit také **Českou správu sociálního zabezpečení**, která vykonává svou působnost v oblasti sociálního zabezpečení (důchodového pojištění a nemocenského pojištění) a lékařské posudkové služby.¹⁹

¹⁵ Sociální práce je na obcích poskytována v rámci přenesené působnosti na obecních úřadech obcí s rozšířenou působností ve smyslu zákona č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností, ve znění pozdějších předpisů a ZSS, § 92

¹⁶ Instrukce MPSV 19/2016

¹⁷ ZPHN, § 63–65

¹⁸ Koncepce sociálního bydlení České republiky 2015-2025. MPSV, 2016, s. 64–65

¹⁹ <https://www.cssz.cz/>

Obec

Obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů tvořící územní celek, který je vymezen hranicí území obce.²⁰ Je veřejnoprávní korporací, která má vlastní majetek. V právních vztazích vystupuje svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývajících.²¹ Pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů a při plnění svých úkolů chrání též veřejný zájem.²²

Obce mají již od roku 2000 povinnost uspokojovat potřeby svých občanů v oblasti bydlení a rozvíjet sociální péči. Tak hovoří zákon o obcích. Sociální bydlení nemá starostům obcí ztěžovat život, ale nabízí cestu, jak výše uvedenou povinnost naplnit. Poskytovat bydlení za jasně stanovených podmínek je jedním ze základních nástrojů řešení sociálních a ekonomických problémů na místní i regionální úrovni. Pokud obec tímto nástrojem disponuje, může se účinně chránit proti obchodu s chudobou, vzniku sociálně vyloučených lokalit a řešit akutní krizové situace svých občanů. Ačkoli v ČR neexistuje legislativně ukotvená definice a systém sociálního bydlení, řada obcí nabízí svým občanům v nouzi sociální bydlení již dnes.

Uspokojování potřeby bydlení je v zákoně o obcích stanoveno takto: „Obec v samostatné působnosti ve svém územním obvodu **pečuje v souladu s místními předpoklady a s místními zvyklostmi o vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče a pro uspokojování potřeb svých občanů.** Jde především o **uspokojování potřeby bydlení**, ochrany a rozvoje zdraví, dopravy a spojů, potřeby informací, výchovy a vzdělávání, celkového kulturního rozvoje a ochrany veřejného pořádku“.²³

Další povinnost obcím ukládá mj. také zákon o sociálních službách²⁴, a to ve smyslu pomoci ze strany sociálních služeb a to **nejen vzhledem ke svým občanům, ale všem osobám či skupinám osob, vyskytujícím se na jeho území.** Obec má povinnost nejenom zjišťovat potřeby poskytování sociálních služeb osobám nebo skupinám osob na svém území, ale také především těmto osobám pomoc zprostředkovat, a to ve spolupráci s poskytovateli sociálních služeb, případně s dalšími obcemi a kraji.²⁵

Obecní úřad

Obecní úřad je orgán obce. Ve městech se tento úřad nazývá městský úřad, v městysích úřad městyse, ve městech statutárních pak magistrát. Obecní úřad vykonává úkoly samostatné působnosti obce a přenesenou působnost obce.

Samostatná působnost je samostatný výkon samosprávy obcí. Stát může do výkonu samostatné působnosti zasahovat, vyžaduje-li to ochrana zákona a způsobem zákonem stanoveným. Rozlišení mezi samostatnou a přenesenou působností se řídí pravidlem, že pokud zákon výslovně nestanoví, že jde o přenesenou působnost, jde vždy o samostatnou působnost. Jde zejména o správu vlastního majetku, vytváření a realizování rozpočtu, zřizování a rušení příspěvkových organizací, právnických osob a obecní policie, vydávání obecně závazných vyhlášek, rozhodování o vyhlášení místního referenda, pojmenovávání části obcí i ulic a dalších veřejných prostranství a udělování a odnímání čestného občanství. Při výkonu samostatné působnosti není rozhodující velikost obce a všechny obce jsou si rovny. **Přenesená působnost** územní samosprávy znamená, že obsah výkonu státní správy je v určitém rozsahu státem přenesen (delegován) na územní samosprávu. V podstatě tedy stát vykonává státní správu v přenesené působnosti prostřednictvím úředníků, kteří nejsou zaměstnanci státu, ale zaměstnanci obcí či krajů. Orgány obcí spravují své záležitosti samostatně v rámci samostatné působnosti a dále ještě vykonávají státní správu v rámci přenesené působnosti. Co

²⁰ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, § 1.

²¹ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, § 2, odst. 1.

²² Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, § 2, odst. 2.

²³ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, § 35, odst. 2.

²⁴ ZSS, § 94

²⁵ ZSS, § 94, písm. a), c)

se týče přenesené působnosti, zákon o obcích rozlišuje několik typů obcí z hlediska rozsahu výkonu svěřené státní správy. Do základního rozsahu výkonu přenesené působnosti patří např. evidence obyvatel, pověřený obecní úřad také vydává např. stavební povolení a obecní úřad obce s rozšířenou působností je mj. oprávněn vydávat občanské průkazy a cestovní pasy.

V současné době rozlišujeme tři typy obcí podle toho, jak velký rozsah výkonu státní správy jim byl svěřen:

- obce (základní rozsah státní správy) – obce I. stupně
- obce s pověřenými obecními úřady – obce II. stupně
- obce s rozšířenou působností – obce III. stupně, bývají to často i větší města s velkým správním obvodem

Obce s rozšířenou působností (ORP) a obce s pověřeným obecním úřadem jsou stanoveny zákonem.²⁶ Vznikly po zrušení okresních úřadů a jsou mezičlánkem přenesené působnosti samosprávy mezi krajskými úřady a ostatními obecními úřady. Obecní úřady obcí s rozšířenou působností mají oproti ostatním obecním úřadům některé oblasti působnosti navíc, a to nejen pro svůj vlastní, základní správní obvod, ale zpravidla i pro další obce v okolí.

Aktéry sociálního bydlení na lokální úrovni mohou být všechny obce I., II. a především III. typu.

Obce I. typu: i vzhledem ke znalostem místních poměrů je řadíme mezi neopomenutelné preventivní složky systému. Pokud nemají vlastní bytový fond, mohou poskytovat pomoc svým občanům přes sociální pracovníky obcí s rozšířenou působností, poskytovatele sociálních služeb a neziskové organizace alespoň předáním kontaktů.²⁷

Obce II. a III. typu: poskytují pomoc občanům v bytové nouzi, případně ve spolupráci s ostatními obecními úřady a institucemi, pokud jim to jejich zdroje (např. podíl úvazku, který má sociální pracovník v obci vyhrazen, jeho odborné vzdělání apod.) nedovolují.

Sociální práce v obcích

Jak je již popsáno výše, obec pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů. V rámci sociální politiky na svém území koordinuje poskytování sociálních služeb a realizuje činnost sociální práce, která vede k řešení nepříznivé sociální situace a k začleňování svých občanů.²⁸ Sociální práce je v obcích poskytovaná většinou v rámci přenesené působnosti na obecních úřadech obcí s rozšířenou působností ve smyslu zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, § 92.²⁹

²⁶ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) ve znění pozdějších předpisů

²⁷ <http://socialnibydeni.mpsv.cz/cs/co-je-socialni-bydleni/zakladni-informace-o-sb/akteri-sb-a-jejich-role?highlight=WyJha3RcdTAwZTlcdTAxNTI-pliwic29jaWFsbmlobyIsImJ5ZGxlbmkiLCJha3RcdTAwZTlcdTAxNTIplIHNVY2lcdTAwZTFsbX1MdbIZGhvlwiYWI0XHUwMGU5XHUwMTU5aSBzb-2NpXHUwMGUxbG5cdTAwZWRobyBieWRsZW5cdTAwZWQlLCJzb2NpYWxuaWhvIGJ5ZGxlbmkiXQ==>

²⁸ Koncepce sociálního bydlení České republiky 2015–2025. MPSV, 2016, s. 65

²⁹ ZSS, § 92:

Obecní úřad obce s rozšířenou působností

- a) zajišťuje osobě, které není poskytována sociální služba, a je v takové situaci, kdy neposkytnutí okamžité pomoci by ohrozilo její život nebo zdraví, poskytnutí sociální služby nebo jiné formy pomoci, a to v nezbytném rozsahu; místní příslušnost se řídí místem trvalého nebo hlášeného pobytu osoby,
- b) koordinuje poskytování sociálních služeb a poskytuje odborné sociální poradenství osobám ohroženým sociálním vyloučením z důvodu předchozí ústavní nebo ochranné výchovy nebo výkonu trestu, osobám, jejichž práva a zájmy jsou ohroženy trestnou činností jiné osoby, a osobám, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností; přitom spolupracuje se zařízeními pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, s Vězeňskou službou České republiky, Probační a mediační službou České republiky, správními úřady a územními samosprávnými celky,
- c) na základě oznámení poskytovatele zdravotních služeb) zjišťuje, zda je nezbytné poskytnout osobě umístěné ve zdravotnickém zařízení služby sociální péče a zprostředkovává možnost jejich poskytnutí; v případě, že nelze služby sociální péče osobě poskytnout, sděluje neprodleně tuto skutečnost poskytovateli zdravotních služeb, v jehož zdravotnickém zařízení je osoba umístěna,
- d) na území svého správního obvodu koordinuje poskytování sociálních služeb a realizuje činnost sociální práce vedoucí k řešení nepříznivé sociální situace a k sociálnímu začleňování osob; přitom spolupracuje s krajskou pobočkou úřadu práce a krajským úřadem.

Sociální pracovníci v souvislosti s výkonem činností sociální práce zajišťují, respektive podporují „sociální fungování“ klienta (jednotlivce, skupiny, či komunity) v životě obce. Základní rolí sociálních pracovníků je udržet rovnováhu ve vztahu klient a jeho prostředí (obec). V rámci činností sociální práce se sociální pracovníci dále zaměřují na tvorbu příznivých společenských podmínek, a to tak, aby bylo dosaženo stanoveného cíle. Sociální pracovníci v praxi podporují sociální změnu, řešení problémů v mezilidských vztazích a zasahují tam, kde se lidé dostávají do konfliktu se svým sociálním prostředím. Svou činností předcházejí projevům nepříznivých sociálních jevů tak, aby nemuselo být využito represivních opatření. Sociální pracovníci mimo jiné poskytují základní i odborné sociální poradenství všem potřebným osobám, podporují vzájemnou spolupráci všech zainteresovaných institucí za účelem koordinace jejich aktivit ve prospěch potřebného občana s cílem jeho plného či částečného sociálního začlenění. Sociální pracovník obecního úřadu zabezpečuje agendu sociální práce v přenesené působnosti obecního úřadu. Při výkonu své činnosti se řídí předpisy v oblasti sociální práce obecního úřadu a vnitřními předpisy úřadu.³⁰

V rámci spolupráce sociálních pracovníků obecních úřadů a sociálních pracovníků ÚP ČR je možné, aby si vzájemně sdělovali informace o osvědčených a doporučujících postupech. Statistické údaje si zástupci obecních úřadů vždy vyžadují od oddělení statistik a centrálního reportingu při MPSV.

Další relevantní aktéři

Sociální služby, nevládní neziskové organizace

Poskytovatelé sociálních služeb³¹ i další neziskové organizace jsou často důležitými subjekty při řešení bytové situace klienta, jsou součástí systému sociálního bydlení. ÚP ČR musí spolupracovat při řešení hmotné nouze osob s poskytovateli sociálních služeb podle ustanovení ZPHN č. 111/2006 Sb., § 64 odst. 2 písm. f). Při poskytování základního sociálního poradenství³² a sociální práce může sociální pracovník na ÚP ČR informovat klienta o nabídce jiných sociálních služeb na základě znalosti klientova případu a zmapování jeho individuálních potřeb. V praxi se rovněž také objevují situace, kdy klient již spolupracuje se sociální službou dříve, než s ním začne spolupracovat sociální pracovník ÚP ČR. Forma spolupráce by se měla vždy odvíjet od posouzení nepříznivé situace klientů a poté zvoleného postupu jejího řešení. Jednotliví aktéři nestojí při spolupráci proti sobě, ale ve vzájemné kooperaci, každý ve své specializaci, respektive odbornosti.

ÚP ČR

Jedním z předpokladů pro získání a udržení si bydlení je stabilizace příjmů. Úřad práce ČR má v oblasti sociálního bydlení významnou roli, a to především v rámci dávkové podpory. Jedná se o podporu prováděnou prostřednictvím opakovaných nebo jednorázových dávek, které zabezpečují občany nebo rodiny s nedostačujícími příjmy při úhradě nákladů souvisejících s bydlením.³³

Majitelé nemovitostí, bytová družstva, SVJ

Na tvorbě funkčního kooperativního systému by měli aktivně participovat i majitelé bytů, společenství vlastníků bytových jednotek (SVJ) či bytová družstva. Tito aktéři jsou důležití pro zapojení do sítě a nastavení formátu komunikace a spolupráce.³⁴ S majiteli bytů, SVJ i bytových družstev také spolupracuje ÚP ČR v rámci poskytování dávek na bydlení³⁵, zejména u doplatku na bydlení (např. formou přímé úhrady dávek).

³⁰ Metodika sociální práce v sociálním bydlení. MPSV, 2019, sešit 1, s. 27

³¹ Všechny tyto služby je možno vyhledat v Registru poskytovatelů sociálních služeb (2018), online: http://iregistr.mpsv.cz/socreg/vitejte_fw.do?SUBSESSION_ID=1567513379695_7

³² Instrukce MPSV č. 19/2016

³³ Metodika sociální práce v sociálním bydlení. MPSV, 2019, sešit 1, s. 26

³⁴ Metodika sociální práce v sociálním bydlení. MPSV, 2019, s. 29

³⁵ Více informací v podkapitole: „Dávky na bydlení“

Konkrétní formy spolupráce ÚP ČR s dotčenými subjekty:

• Řešení přiměřeného bydlení

Při vyhodnocování doplatku na bydlení orgán pomoci v hmotné nouzi posuzuje otázku přiměřeného bydlení.³⁶ Pokud je bydlení orgánem pomoci v hmotné nouzi posouzeno jako nepřiměřené, je žadatel o dávku povinen v rámci získání přiměřeného bydlení oslovit obec, ve které má trvalý pobyt či ve které se skutečně zdržuje, s cílem nalezení přiměřeného bydlení. Obec je povinna žádost věcně posoudit. Pokud obec může žadateli nabídnout přiměřené bydlení, musí tak učinit. Pokud žadatel nabídku odmítne, sdělí obec tuto skutečnost orgánu pomoci v hmotné nouzi. Jestliže orgán pomoci v hmotné nouzi zjistí, že osoba nabídku obce přiměřeného bydlení bez vážného důvodu odmítla, nárok na doplatek na bydlení zamítne nebo odejme. Jestliže obec takovou nabídku přiměřeného bydlení nemá a neučiní, je povinna vydat osobě písemné doporučení dalšího postupu. Písemné doporučení od obce může zahrnovat i vlastní sociální práci. Současně je obec povinna tuto skutečnost oznámit ÚP ČR.

• Posuzování podmínek případů hodných zvláštního zřetele

Zákon o pomoci v hmotné nouzi pamatuje i na specifické situace spojené s bydlením.

Při vyhodnocování případu hodného zvláštního zřetele³⁷ žádá orgán pomoci v hmotné nouzi pověřený obecní úřad, dle místa skutečného pobytu žadatele o doplatek na bydlení, o informaci obsahující potřebné údaje k vyhodnocení podmínek nároku na doplatek na bydlení. U tohoto institutu se hodnotí, zda má osoba a osoby s ní společně posuzované spjatost s obcí³⁸ skutečného pobytu. Obecní úřad je povinen orgánu pomoci v hmotné nouzi bezodkladně, nejdéle do 20 dnů, odpovědět.

„Informace je jedním z podkladů pro vyhodnocení nároku a výše DnB. Pokud orgán pomoci v hmotné nouzi do uvedené doby od obecního úřadu tuto informaci nezíská, vyhodnotí nárok a výši DnB i bez této informace, a to na základě jiných podkladů.“³⁹

Rovněž je důležitá pro spolupráci povinná zpětná vazba⁴⁰ na pověřený obecní úřad dle místa skutečného pobytu, a to informací o přiznání či nepřiznání doplatku na bydlení (nejdéle do 20 ti dnů) s podnětem k zahájení sociální práce za účelem řešení bytové situace této osoby.

Jako případ hodný zvláštního zřetele se vždy považuje ubytování v pobytových sociálních službách (např. azylový dům, domov pro seniory, chráněné bydlení).⁴¹

Problematiku upravuje Instrukce MPSV č. 7/2017.

Řešení standardů kvality bydlení jiného než obytného prostoru, stavby pro individuální či rodinnou rekreaci

Orgán pomoci v hmotné nouzi může doplatek na bydlení poskytnout i do jiného než obytného prostoru nebo stavby pro individuální či pro rodinnou rekreaci, a to pouze za podmínky splnění standardů kvality bydlení. Splnění podmínek standardů kvality bydlení jiného než obytného prostoru, stavby pro individuální či rodinnou rekreaci, hodnotí na základě žádosti orgánu pomoci v hmotné nouzi obecní stavební úřad.⁴²

³⁶ ZPHN, § 33 odst. 3.

³⁷ ZPHN, § 35 a) odst. 1.

³⁸ ZPHN, § 33 c) odst. 2.

³⁹ Instrukce MPSV č. 7/2017

⁴⁰ ZPHN, § 35 a) odst. 2.

⁴¹ ZPHN, § 33 odst. 6.

⁴² ZPHN, § 33 b) odst. 2.

• **Ne/prodloužení nájemní smlouvy**

Zvláštní právní předpisy upravující dávky na bydlení vyžadují, aby žadatel nebo příjemce dávky měl písemný právní titul k užívání bytu pro účely nároku na dávky na bydlení. Důvodem je jednoznačná prokazatelnost, že tyto osoby mají k určitému bytu právní vztah.

Problematické je v praxi ustanovení občanského zákoníku, konkrétně dle OZ § 2285, které říká, že pokračuje-li nájemce v užívání bytu po dobu alespoň tří měsíců po dni, kdy měl nájem bytu skončit, a pronajímatel nevyzve (v písemné formě) v této době nájemce, aby byt opustil, platí, že je nájem znovu ujednan na tutéž dobu, na jakou byl ujednan dříve, nejvýše ale na dobu dvou let; to neplatí, ujednají-li si strany něco jiného. Problém se vyskytuje v případě, kdy klient – žadatel nedoloží na orgánu pomoci v hmotné nouzi písemné prodloužení nájemní smlouvy. V takovém případě je orgánu pomoci v hmotné nouzi doporučováno vyzvat účastníka řízení k předložení nové nájemní smlouvy a navázat spolupráci se sociálním pracovníkem obecního úřadu.

• **Změna místa trvalého pobytu**

Hlášení trvalého pobytu – občan České republiky může mít jen **jedno místo trvalého pobytu** na našem území, a to v objektu, který je určen pro bydlení, ubytování nebo individuální rekreaci a označen číslem popisným nebo evidenčním popřípadě orientačním.⁴³ Přihlášení k trvalému pobytu probíhá na obecním úřadu dané obce. **Úředník obce nesmí bez zákonných důvodů znemožnit jakékoliv osobě po splnění a dodání všech potřebností, přihlásit občana k trvalému pobytu.**

Dle zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů, § 10, odst. 6: Při ohlášení změny místa trvalého pobytu je občan povinen: vyplnit a podepsat „**Přihlašovací lístek k trvalému pobytu**“; prokázat totožnost **občanským průkazem** nebo jiným obdobným dokladem; **doložit doklad opravňující užívání bytu nebo domu** (např. výpis z katastru nemovitostí, nájemní smlouvu), anebo **pokud doklad nevlastní**, úředně ověřené písemné potvrzení oprávněné osoby o souhlasu s ohlášením změny místa trvalého pobytu (takové potvrzení se nevyžaduje v případě, že oprávněná osoba potvrdí souhlas na přihlašovacím tiskopisu k trvalému pobytu před zaměstnancem ohlašovny); vlastník objektu nebo jeho vymezené části nebo oprávněná osoba nedokládá ohlašovně při ohlášení změny místa trvalého pobytu své vlastnické právo nebo jiné užívací právo (pokud si existenci tohoto práva může ohlašovna ověřit bezúplatně veřejným dálkovým přístupem v katastru nemovitostí).

Sdílení informací v rámci Standardizovaného záznamu sociálního pracovníka

Podle vyhlášky č. 332/2013 Sb., o vzoru Standardizovaného záznamu sociálního pracovníka, sociální pracovníci obecních úřadů^{44,45}, (mimo SPOD) a sociální pracovníci ÚP ČR, kteří řeší agendu hmotné nouze, spolupracují také v rámci elektronické aplikace Standardizovaného záznamu sociálního pracovníka (SZSP). SZSP zakládá vždy ten, kdo začne s klientem sociálně pracovat jako první. Do SZSP zaznamenává jednorázovou i kontinuální práci s klientem. Se SZSP pracují uživatelé – sociální pracovníci ve dvou typech úřadů. V prvním z nich pracují sociální pracovníci krajských úřadů a obecních úřadů, ve druhém s ním pracují sociální pracovníci ÚP ČR. Pokud klient pobírá dávky v hmotné nouzi, pak sociální pracovníci ÚP ČR mohou SZSP, který vede obecní nebo krajský úřad prohlížet, vkládat do něho záznamy, např. o pobírání důchodu, výdělečné činnosti a nezaopatřenosti. ÚP ČR však může editovat pouze ty záznamy SZSP, které

⁴³ <https://www.mvcr.cz/clanek/hlaseni-trvaleho-pobytu-996765.aspx>

⁴⁴ ZPHN, § 64 odst. 3.: Platí... obdobně pro zaměstnance obcí, kteří jsou zařazeni do pověřených obecních úřadů a obecních úřadů obcí s rozšířenou působností jako sociální pracovníci, a zaměstnance státu, kteří jsou zařazeni k výkonu práce v újezdních úřadech jako sociální pracovníci, při řešení situace osob v hmotné nouzi, a to bez ohledu na dobu, po kterou se tyto osoby ve stavu hmotné nouze nacházejí; přitom tyto zaměstnanci spolupracují s příslušnou krajskou pobočkou úřadu práce. Tito zaměstnanci jsou dále povinni v souvislosti s výkonem činností sociální práce vést Standardizovaný záznam sociálního pracovníka, který je součástí Jednotného informačního systému práce a sociálních věcí.

⁴⁵ ZSS, § 93a odst. 2.

sám založil, ostatní údaje jsou ÚP ČR přístupné jen k náhledu.⁴⁶ Je důležité také zmínit, že prostřednictvím SZSP si sdílejí informace mezi sebou pouze sociální pracovníci. Referenti nemají k tomuto záznamu přístup. V případě pochybností o tom, že sociální práce ze strany sociálních pracovníků obecních úřadů není s klientem realizována nebo není pořízen SZSP, je doporučeno řešit tyto pochybnosti s krajskými pobočkami ÚP ČR, které tyto situace mohou řešit s krajskými úřady na krajské úrovni.

Předávání informací v rámci prevence ztráty bydlení a řešení dalších nepříznivých sociálních situací klientů

Se sociálními pracovníky obcí

Spolupráce a výměna informací mezi sociálními pracovníky ÚP ČR a obecních úřadů v přenesené působnosti při řešení nepříznivé sociální situace klientů je ukotvena v zákoně o sociálních službách⁴⁷ a v zákoně o pomoci v hmotné nouzi⁴⁸ a je realizována také mj. prostřednictvím SZSP. V tomto případě sociální pracovníci ÚP ČR nemusí mít písemný souhlas klienta s poskytováním a předáváním jeho osobních údajů a informací.

S dalšími sociálními pracovníky

Souhlas s předáváním informací nemusí být zajištěn pro předávání informací mezi sociálními pracovníky obecních úřadů obce s rozšířenou působností a sociálními pracovníky dalších institucí⁴⁹, pokud se tak děje za účelem řešení nepříznivé sociální situace klienta – sociální pracovníci na sociálním odboru (v pověřené působnosti) se sociálními pracovníky v sociální službě, na ÚP ČR, na OSPOD, v nemocnici atd.

Sociální pracovníci ÚP ČR si předávají informace bez souhlasu klienta a jsou povinni postupovat dle zákona o pomoci v hmotné nouzi.⁵⁰ Sociální pracovníci v sociálních službách (a jiných institucí kromě obecních úřadů) si mohou předávat mezi sebou (ostatním SP jiných služeb a orgánů) informace bez souhlasu klienta pouze při řešení jeho nepříznivé sociální situace v rámci sociálních prací v případě jednání ve prospěch klienta.⁵¹

V případě poskytování informací **dalším zaměstnancům obce, kteří nejsou sociálními pracovníky** (např. referent bytového odboru), majitelům bytů, a dalším osobám, již je nutný souhlas s předáváním osobních údajů, a to ať za ÚP ČR jedná sociální pracovník nebo referent. V souhlasu s předáváním osobních údajů musí být jasně uveden účel (resp. souhlas je udělen ke konkrétnímu kroku), který ale lze napsat dostatečně široce (dá se rozfázovat). V souhlasu s předáváním osobních údajů musí být také přesně specifikovány subjekty, kterým údaje budeme za konkrétním účelem informace předávat. (Je možné specifikovat jeden účel pro více subjektů).

⁴⁶ Metodika sociální práce v sociálním bydlení. MPSV, 2019, sešit 1, s. 28

⁴⁷ ZSS, § 92, písm. d)

Obecní úřad obce s rozšířenou působností

d) na území svého správního obvodu koordinuje poskytování sociálních služeb

a realizuje činnosti sociální práce vedoucí k řešení nepříznivé sociální situace

a k sociálnímu začleňování osob; přitom spolupracuje s krajskou pobočkou Úřadu práce a krajským úřadem.

⁴⁸ ZPHN, § 64: Zaměstnanci orgánů pomoci v hmotné nouzi, kteří jsou zařazeni jako sociální pracovníci, jsou dále povinni v souvislosti s posuzováním stavu hmotné nouze příjemců příspěvku na živobytí a společně posuzovaných osob, které se nacházejí ve stavu hmotné nouze déle než tři kalendářní měsíce, s výjimkou nezaopatřených dětí,

a) shromažďovat a analyzovat údaje o osobách

v hmotné nouzi, potřebné pro posouzení jejich situace,

b) dohodnout ve spolupráci

s osobami v hmotné nouzi postup řešení jejich situace hmotné nouze,

c) používat při řešení situace hmotné nouze osoby metody a postupy, které jsou vhodné pro tyto osoby,

d) vést nezbytnou dokumentaci o metodách a postupech řešení situace hmotné nouze osob včetně zhodnocení při ukončení spolupráce

s osobami v hmotné nouzi,

e) spolupracovat s dalšími zaměstnanci orgánů pomoci

v hmotné nouzi při řešení situace osob v hmotné nouzi a umožňovat kontrolu použitých metod a postupů, f) spolupracovat při řešení situace hmotné nouze osob s provozovateli sociálních služeb, s poradenskými zařízeními a organizacemi, které osobám v hmotné nouzi v obci pomáhají.

⁴⁹ ZSS, § 92: Obecní úřad obce s rozšířenou působností

a) zajišťuje osobě, které není poskytována sociální služba, a je v takové situaci, kdy neposkytnutí okamžité pomoci by ohrozilo její život nebo zdraví, poskytnutí sociální služby nebo jiné formy

pomoci, a to v nezbytném rozsahu; místní příslušnost se řídí místem trvalého nebo hlášeného pobytu osoby,

b) koordinuje poskytování sociálních služeb a poskytuje odborné sociální poradenství osobám ohroženým sociálním vyloučením z důvodu předchozí ústavní nebo ochranné výchovy nebo výkonu trestu, osobám, jejichž práva a zájmy jsou ohroženy trestnou činností jiné osoby, a osobám, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností; přitom spolupracuje se zařízeními pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, s Vězeňskou službou České republiky, Probační a mediační službou České republiky, správními úřady a územními samosprávnými celky, c) na základě oznámení poskytovatele zdravotních služeb zjišťuje, zda je nezbytné poskytnout osobě umístěné ve zdravotnickém zařízení služby sociální péče a zprostředkovává možnost jejich poskytnutí; v případě, že nelze služby sociální péče osobě poskytnout, sděluje neprodleně tuto skutečnost poskytovateli zdravotních služeb, v jehož zdravotnickém zařízení je osoba umístěna, d) na území svého správního obvodu koordinuje poskytování sociálních služeb a realizuje činnosti sociální práce vedoucí k řešení nepříznivé sociální situace a k sociálnímu začleňování osob; přitom spolupracuje s krajskou pobočkou úřadu práce a krajským úřadem.

⁵⁰ ZPHN, § 63–65, § 64 odstavec 1 písm. e)

⁵¹ Etický kodex sociálního pracovníka České republiky mj. uvádí:

„Profesi sociální práce vykonává multidisciplinárně ve spolupráci s jinými odborníky a organizacemi, které mohou napomoci sociálnímu začleňování klienta“.

„Je nejen posláním, ale i povinností sociálního pracovníka vykonávat sociální práci svědomitě, zodpovědně, iniciovat spolupráci multidisciplinárních týmů a dodržovat při výkonu této profese nejvyšší možné standardy profesionality v souladu s právními předpisy a dostupnými vědeckými poznatky“. „Přispívá k začleňování klienta do sociální sítě a napomáhá při řešení problémů v dalších aspektech jeho života. Respektuje znalosti a zkušenosti kolegů a spolupracuje s nimi“.

4. Poskytování informací klientům, základní a odborné sociální poradenství v oblasti bydlení

Poskytování informací, základní a odborné sociální poradenství v oblasti bydlení poskytují na místní úrovni aktéři sociálního bydlení v rámci svých zákonných kompetencí.⁵²

Možnostmi obcí a neziskových organizací se zabývá samostatná Metodika sociální práce v sociálním bydlení, která řeší i téma spolupráce mezi aktéry jako předpoklad sociální práce v oblasti sociálního bydlení. ÚP ČR má v oblasti bydlení důležitou roli, je významným aktérem sociálního bydlení, a proto nemůže být jeho role v uvedené oblasti nepovšimnuta.

Poskytování informací klientům

Obecně je třeba zmínit, že na ÚP ČR jsou v rámci prvního kontaktu klientům poskytovány informace, a to všemi zaměstnanci ÚP ČR.

Jedná se o poskytování informací v nezbytném rozsahu s ohledem na klientovu situaci – zejména tedy předání kontaktů, formulářů, pomoci s vyplněním žádosti a poučení o účelu využití dávky atd.⁵³

V oblasti bydlení plní v největší míře tuto roli zaměstnanci orgánu pomoci v hmotné nouzi (nemusí se jednat o sociální pracovníky).

Právo na poskytnutí pomoci automaticky nezakládá nárok na pomoc v hmotné nouzi v podobě peněžité dávky či jiného věcného plnění.

Základní a odborné sociální poradenství a sociální práce

Základní sociální poradenství obecně poskytují výhradně sociální pracovníci.⁵⁴

Základní sociální poradenství jsou povinni poskytovat všichni poskytovatelé sociálních služeb, stejně tak sociální pracovníci ve veřejné správě.

Stejně je tomu s poradenstvím při řešení vhodného bydlení, a to i na ÚP ČR, které na základě svých zákonných kompetencí při řešení nepříznivých situací klientů poskytují sociální pracovníci ÚP ČR.

V oblasti bydlení by sociální pracovníci měli klienty motivovat k aktivitě směřující k získání nebo udržení si standardního bydlení a tuto snahu podpořit nabídkou asistence v kontaktu s pronajímatelem s cílem dohodnout se na upuštění od vyžadované kauce nebo na prodloužení nájemní smlouvy.

Dle zákona o sociálních službách zahrnujeme do základního sociálního poradenství poskytování potřebných informací přispívajících osobám k řešení jejich nepříznivé sociální situace.⁵⁵

⁵² Metodika sociální práce v sociálním bydlení (2019), <http://socialnibydeni.mpsv.cz/cs/hledat?q=akt%C3%A9r%C5%99i+soci%C3%A1ln%C3%AD-ho+bydlen%C3%AD+na+lok%C3%A1ln%C3%AD+%C3%BArovni&Search=>

⁵³ Instrukce MPSV č. 19/2016

⁵⁴ Instrukce MPSV č. 19/2016 (str. 5–6), stanovisko MPSV č. 2016/6763-224/1 ze dne 26. 2. 2016.

⁵⁵ ZSS, § 37, odst. 2.

Zákon o sociálních službách definuje základní sociální poradenství takto: „Základní sociální poradenství poskytuje osobám potřebné informace přispívající k řešení jejich nepříznivé sociální situace. Základní sociální poradenství je základní činností při poskytování všech druhů sociálních služeb; poskytovatelé sociálních služeb jsou vždy povinni tuto činnost zajistit“.⁵⁶

Právním titulem pro poskytování základního sociálního poradenství na ÚP ČR je § 1 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi č. 111/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů, kde je mj. uvedeno, že každý má nárok na základní sociální poradenství vedoucí k řešení hmotné nouze nebo jejímu předcházení.

Základní sociální poradenství podle ZPHN zabezpečují ÚP ČR – krajské pobočky a pobočka pro hlavní město Prahu, Ministerstvo práce a sociálních věcí, pověřené obecní úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností a újezdní úřady. Za základní sociální poradenství je pro účely pomoci v hmotné nouzi považováno poskytnutí potřebných informací přispívajících k řešení nepříznivé sociální situace osob, která je charakterizována nedostatkem peněžních i věcných prostředků k uspokojování základních životních potřeb. Každé osobě, která se obrátí o pomoc, musí být poskytnuty potřebné informace o možnostech prevence vzniku situace hmotné nouze a o možnostech jejího řešení.

Při poskytování základního sociálního poradenství je nutné zaměřit se na **individuální situaci daného klienta**. Je žádoucí probrat s klientem jeho konkrétní situaci v oblasti bydlení a s tím související další i rodinné vazby. **Pro každého klienta má bydlení zcela zásadní význam a na bydlení jsou navázány další životní možnosti. Bez zázemí, soukromí a bezpečí má každý člověk horší životní a pracovní uplatnění. Celková životní situace klienta se s nejistým či neadekvátním bydlením nebo dokonce bez bydlení stává náročnější a dlouhodobější z hlediska nároků na řešení. Neopomenutelným důvodem pro poskytování základního sociálního poradenství v oblasti bydlení je předcházení bytové nouzi.**

Na ÚP ČR poradenství při řešení vhodného bydlení poskytují sociální pracovníci⁵⁷ orgánu pomoci v hmotné nouzi. V rámci „minimálního standardu“ základního sociálního poradenství by měl sociální pracovník zjistit základní informace o celkové situaci člověka včetně zmapování jeho potřeb, vyhodnotit je a doporučit mu vhodné kroky k řešení nedostatku finančních prostředků na zajištění živobytí a bydlení. Od informačního servisu poskytovaného všemi zaměstnanci (dle svých pracovních zařazení) se liší tím, že je zaměřeno individuálněji, s mapováním potřeb tazatele, na které je komplexněji reagováno.⁵⁸ Pokud nemá kontaktní pracoviště dostupné potřebné kapacity sociálního pracovníka orgánu pomoci v hmotné nouzi, je nutné odkázat klienta na sociálního pracovníka obecního úřadu nebo neziskového sektoru, tedy konkrétního poskytovatele sociálních služeb. Nedostatkem sociálních pracovníků orgánu pomoci v hmotné nouzi nesmí být znemožněno poskytnutí základního sociálního poradenství.

Obecně se základní sociální poradenství vztahuje na tyto oblasti, např.:⁵⁹

- Zajištění bydlení
- Řešení nezaměstnanosti a mzdových nároků zaměstnance
- Řešení vyživovací povinnosti
- Dluhové poradenství, exekuce a oddlužení
- Sociální dávky

⁵⁶ ZSS, § 37, odst. 2.

⁵⁷ ZSS, § 109: Sociální pracovník vykonává sociální šetření, zabezpečuje sociální agendy včetně řešení sociálně právních problémů v zařízeních poskytujících služby sociální péče, sociálně právní poradenství, analytickou, metodickou a koncepční činnost v sociální oblasti, odborné činnosti v zařízeních poskytujících služby sociální prevence, depistážní činnost, poskytování krizové pomoci, sociální poradenství a sociální rehabilitace, zjišťuje potřeby obyvatel obce a kraje a koordinuje poskytování sociálních služeb.

⁵⁸ Instrukce MPSV 19/2016

⁵⁹ https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/Publikace/sborniky_stanoviska/Sbornik_Davky-pomoci-HN.pdf

Sociální pracovníci mohou poskytovat odborné sociální poradenství sami, pokud mají kapacitu, nebo je klientům zprostředkují u jiných organizací.

Dle zákona o sociálních službách je odborné sociální poradenství definované jako: ... poradenství, které je poskytováno se zaměřením na potřeby jednotlivých okruhů sociálních skupin osob v občanských poradnách, manželských a rodinných poradnách, poradnách pro seniory, poradnách pro osoby se zdravotním postižením, poradnách pro oběti trestných činů a domácího násilí a ve speciálních lůžkových zdravotnických zařízeních hospicového typu; zahrnuje též sociální práci s osobami, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností.⁶⁰ Jedná se o specializovaný poradenský rozhovor s konkrétním zaměřením řešení pomoci, např. při hledání řešení zadluženosti, rozvoje finanční gramotnosti, orientace v právních předpisech atd. Odborné sociální poradenství, stejně jako základní sociální poradenství také poskytují poskytovatelé sociálních služeb i sociální pracovníci obecních úřadů.

Sociálním pracovníkům ÚP ČR se proto doporučuje, nejen při nedostatečné personální kapacitě, dohodnout se na spolupráci s těmito subjekty tak, „aby odborné sociální poradenství bylo v místních podmínkách pro cílové skupiny a okruhy osoby, kterým je určeno, dostupné“.⁶¹

Sociálním pracovníkům je doporučeno, aby **základní i odborné sociální poradenství** – vzhledem k osobním a citlivým údajům, které klient sděluje a se kterými sociální pracovník orgánu pomoci v hmotné nouzi, ale i dalších útvarů, pracuje, nebylo (je-li to možné v rámci uzpůsobení pracoviště) poskytováno tzv. přepážkovým systémem. Klient potřebuje soukromí a pocit důvěry. Sociální pracovník i ve státní správě je v roli pomáhající profese a má klientovi pomoci v jeho tíživé životní situaci. V závislosti na personálních, materiálních a územních možnostech doporučujeme vytvářet tzv. konzultační místnosti, ale s bezpečnostními prvky pro zaměstnance.

Sociální práce je ukotvená na hodnotách zahrnujících individualitu, empatii, partnerství, etické hodnoty a principy, akceptaci, autonomii, respekt, zodpovědnost, diskrétnost, důvěru, bezpečné prostředí v rámci spolupracujícího a důvěryhodného vztahu, autentičnost a dobrovolnost. Tyto i jiné etické a morální hodnoty v sociální práci jsou sepsané v základních pramenech, jako je např. Etický kodex společnosti sociálních pracovníků České republiky⁶². Etické chování sociálních pracovníků uplatňujeme nejen vůči klientům a jejich rodinným příslušníkům, ale také vůči svým kolegům, nadřízeným, podřízeným a celé společnosti.

Specifika komunikace s vybranými cílovými skupinami

Při práci s klienty je důležité ke klientům přistupovat individuálně a respektovat jejich specifické potřeby. Níže představíme některé základní skupiny klientů, které vyžadují specifický přístup se zaměřením na zohlednění jejich potřeb při komunikaci a spolupráci s nimi.

Senioři

Mějte na paměti a vždy respektujte, že senioři, některé věci už tolik neznají. Často mohou být pomalejší, ale stačí jim dát dostatek prostoru k vyjádření. Uvědomujte si, že senioři mohou o trochu hůře slyšet a vidět. Potřebují, aby se na ně mluvilo pomaleji a trochu hlasitěji. Většina seniorů, zvláště staršího věku, se rychle

⁶⁰ ZSS, § 37, odst. 3.

⁶¹ Instrukce MPSV 19/2016

⁶² Etický kodex sociálního pracovníka ČR. Společnost sociálních pracovníků ČR, 2006

unaví. Při úředním rozhovoru a při jednání na úřadech je dobré ověřovat si, zda rozuměli všemu, co bylo řečeno (někdy se stává, že bezmyšlenkovitě přikývnu). Velmi se osvědčuje vždy napsat, co bylo domluveno, aby to osoby v seniorském věku později nezapomněly, neboť často může docházet k výpadku krátkodobé paměti. Berte v úvahu volnější tempo osob v seniorském věku. Vždy přistupujte k jednání s každým seniorem s respektem, ochotou a trpělivostí! Při práci se seniory je vždy efektivnější vést kratší schůzky. Při dlouhých a složitých jednáních je pro klienta těžké udržet pozornost a také v praxi se velice osvědčuje, když si klient zapíše důležité termíny do vlastního kalendáře (např. termín další schůzky, termín, kdy jej navštíví pracovnice příslušného kontaktního pracoviště Úřadu Práce ČR kvůli řízení Příspěvků na péči atd.)⁶³

Osoby se zdravotním postižením

Tito lidé také vyžadují specifické zacházení, protože situace hmotné nouze je pro ně často větším břemenem a může se stát, že v hmotné nouzi zůstanou déle. Věnujme proto těmto osobám zvýšenou péči. Stejně jako u seniorů, i u lidí se zdravotním postižením je důležité zvolit tempo a styl rozhovoru na základě potřeb klienta.

Při komunikaci s osobou se zrakovým postižením vždy nezapomeňme sdělit, kdo, co a kde je v místnosti, v níž jednáte. Pokud je v místnosti více lidí, vždy upozorníme člověka se zrakovým postižením, že hovoříte právě s ním.

V závěru jednání se zeptáme, zda by uvítal zaslat vše, co bylo na schůzce domluveno, v elektronické podobě (včetně potřebných dokumentů).⁶⁴

U osoby se sluchovým postižením dobře a zřetelně vyslovujeme, ale nekřičíme a mluvíme pomalu a srozumitelně. Je také žádoucí udržovat oční kontakt a být situován tak, aby klient na nás dobře viděl (např. nebudme ve stínu). Je dobré napsat to, co říkáme, do počítače nebo na papír, aby si to člověk se sluchovým postižením mohl přečíst, a ověřit si, zda člověk se sluchovým postižením porozuměl.⁶⁵

Na jednání s klientem s omezenou možností pohybu je nutné se připravit již předem (např. rezervovat parkování a bezbariérovou místnost, pozvat další účastníky jednání do této místnosti atd.) anebo improvizujeme, pokud se připravit předem nelze.

Osoby s PAS, tedy osoby, kterým byla diagnostikována neurovývojová porucha v oblasti autistického spektra, se ukazují být velmi zranitelnou skupinou v systémech sociální ochrany.

Osoby s tímto znevýhodněním mívají obtíže v navazování sociálních kontaktů a v komunikaci obecně. Také bývají velmi senzitivní na některé smyslové podněty (světlo, hluk, pachy) a jejich reakce a chování mohou být (auto)agresivní. Proto je vhodné se na jednání s nimi, které je náročnější, předem připravit a řídit se odborními doporučeními, např. Komunikačním souborem s PAS.

⁶³ Metodika sociální práce v sociálním bydlení. MPSV, 2019, sešit 4, s. 35–36

⁶⁴ Metodika sociální práce v sociálním bydlení. MPSV, 2019, sešit 4, s. 19–20

⁶⁵ Metodika sociální práce v sociálním bydlení. MPSV, 2019, sešit 4, s. 20

Lidé, kteří nemají zkušenost s jednáním na úřadech

Někteří naši klienti mohou žít dlouhodobě „na ulici“, nebo nemají platné doklady totožnosti a neznají úřední postupy. Je pravděpodobné, že tito lidé (a nejen tito lidé) mnohdy neumí vyplnit správně formuláře, neví, kam a komu je odevzdat atd. Je tedy potřeba přistupovat k těmto klientům trpělivě a s pochopením, nabídnout praktickou pomoc při vyplňování formulářů, doprovod klienta na jiný úsek (např. do kanceláře na úsek agendy osob se zdravotním postižením), ale i spolupracovat se sociálním pracovníkem obce či neziskové organizace, pokud klient tuto další podporu využívá (či jej na ně odkázat, respektive raději tento kontakt přímo zprostředkovat). V praxi se často stává, že přestože klienti mají obvyklé zkušenosti s jednáním na úřadech, tak vzhledem k nové situaci formulář či jeho přílohy (mnohdy náročné na jejich vyplnění) nevyplní správně. Je potřeba situaci lidí pochopit a trpělivě a s pochopením nabízet pomoc a podporu.

5. Dávky na bydlení

Níže uvedené kapitoly mají informativní charakter, popisují jednotlivé agendy, nenahrazují příslušné vnitřní řídicí akty MPSV ani GŘ ÚP ČR⁶⁶. Jsou určeny především pro zaměstnance útvarů, kteří danou problematiku neadministrují.

Obě dávky na bydlení jsou pilířem a důležitou součástí stávajícího systému sociálního bydlení.

Obě dávky na bydlení jsou i nástrojem preventivním.

Důležitou a základní informací je skutečnost současné existence dvou dávek na bydlení, a to příspěvek na bydlení upravený v zákoně č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, a doplatek na bydlení upravený v zákoně č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů. Příspěvek na bydlení je administrován a vyplácen ze systému OK centrum a doplatek na bydlení je administrován a vyplácen ze systému OK nouze.

Níže následuje popis obou dávek na bydlení se zaměřením na jejich specifika a podmínky.

Příspěvek na bydlení

Dávku příspěvek na bydlení⁶⁷ může pobírat jak jednotlivec, tak rodina. Příspěvek na bydlení je vyplácen často seniorům pobírajícím starobní důchod. Dávka není vázána na péči o nezaopatřené děti (na rozdíl od ostatních dávek SSP). Dávku je možné vyplácet samostatně bez vazby na pobírání jiných nepojistných sociálních dávek. U příspěvku na bydlení se ze systému ZSSP nevykonává žádné sociální šetření ani šetření v místě. Dávku příspěvek na bydlení nelze postihnout exekucí.⁶⁸

Podmínky nároku na příspěvek na bydlení jsou stanoveny ustanovením § 24 ZSSP. Nárok na příspěvek na bydlení má **vlastník nebo nájemce bytu, který je v bytě hlášen k trvalému pobytu**, jestliže a) jeho náklady na bydlení přesahují částku součinu rozhodného příjmu v rodině a koeficientu 0,30, a na území hlavního města Prahy koeficientu 0,35, a b) součin rozhodného příjmu v rodině a koeficientu 0,30, a na území hlavního města Prahy koeficientu 0,35, není vyšší než částka normativních nákladů na bydlení. Výše příspěvku na bydlení podle ustanovení § 27 odst. 1 ZSSP činí za kalendářní měsíc rozdíl mezi normativními náklady na bydlení a rozhodným příjmem rodiny vynásobeným koeficientem 0,30, a na území hlavního města Prahy koeficientem 0,35. Pokud jsou náklady na bydlení nižší než normativní náklady na bydlení, náleží podle ustanovení § 27 odst. 2 ZSSP příspěvek na bydlení ve výši rozdílu mezi náklady na bydlení a rozhodným příjmem rodiny vynásobeným koeficientem 0,30, a na území hlavního města Prahy koeficientem 0,35.

Žádosti o dávku i **stávající žadatelé musí** podat každoročně znovu k 1. 7. Příjmy a náklady se dokládají za čtvrtletí zpětně před podáním žádosti. Dávka se vyplácí po uplynutí kalendářního měsíce, za který dávka náležela, a to nejpozději do konce kalendářního měsíce následujícího po tomto měsíci. Žádost o dávku příspěvek na bydlení lze podat až tři měsíce zpětně.

⁶⁶ Vnitřní řídicí akty MPSV i GŘ ÚP ČR jsou uvedeny ve zdrojích této metodiky

⁶⁷ ZSSP, § 24–28

⁶⁸ OSŘ, § 317

Dávka je testována dle příjmů – do rozhodného příjmu rodiny se započítávají příjmy všech společně posuzovaných osob. Za příjem se považují i příspěvek na dítě a rodičovský příspěvek.

Náklady na bydlení – každoročně nařízením vlády dochází k aktualizaci normativních nákladů na bydlení, kterými jsou náklady tzv. zastropovány (podrobněji v podkapitole č. 8 „Normativní náklady na bydlení, odůvodněné náklady na bydlení, nájemné v místě obvyklé“).

Okruh společně posuzovaných osob tvoří osoby trvale hlášené v daném bytě. Podmínka, aby spolu trvale žily a společně uhrzovaly náklady na své potřeby, se však nevyžaduje. V případech, kdy některá ze společně posuzovaných osob nejméně po dobu tří měsíců prokazatelně byt neužívá, může útvar státní sociální podpory rozhodnout (formou rozhodnutí, každoročně opakovaně vždy k nově podané žádosti o příspěvek na bydlení), že se k osobě při posouzení nároku na příspěvek na bydlení a jeho výši nepřihlíží, i když je v bytě hlášena k trvalému pobytu.⁶⁹

Doplatek na bydlení

Podle ustanovení § 33 odst. 1 ZPHN, nárok na doplatek na bydlení má vlastník bytu, který jej užívá, nebo jiná osoba, která užívá byt na základě smlouvy, rozhodnutí, nebo jiného právního titulu, jestliže by po úhradě odůvodněných nákladů na bydlení snížených o příspěvek na bydlení podle jiného právního předpisu byl a) příjem vlastníka bytu nebo jiné osoby, která užívá byt, zvýšený o vyplacený příspěvek na živobytí nižší než částka živobytí osoby (§ 24), nebo b) příjem společně posuzovaných osob zvýšený o vyplacený příspěvek na živobytí nižší než částka živobytí společně posuzovaných osob (§ 24); právní titul k užívání bytu je přitom nezbytné prokázat písemným dokladem, přičemž předložení čestného prohlášení k tomuto účelu nestačí. Výše doplatku na bydlení za kalendářní měsíc podle ustanovení § 35 činí rozdíl mezi částkou odůvodněných nákladů na bydlení, sníženou o příspěvek na bydlení vyplacený v měsíci bezprostředně předcházejícím aktuálnímu kalendářnímu měsíci, a částkou, o kterou příjem a) osoby (§ 9 odst. 1) zvýšený o vyplacený příspěvek na živobytí převyšuje částku živobytí osoby, nebo b) osoby a společně posuzovaných osob (§ 9 odst. 1) zvýšený o vyplacený příspěvek na živobytí převyšuje částku živobytí společně posuzovaných osob; pokud však v rámci společně posuzovaných osob, které jsou posuzovány pro účely pomoci v hmotné nouzi, není některá z osob považována za osobu v hmotné nouzi nebo není oprávněnou osobou, stanoví se výše doplatku na bydlení s poměrnou částí příspěvku na živobytí připadající na osobu, která není považována za osobu v hmotné nouzi nebo není oprávněnou osobou.

Podmínkou nároku na doplatek na bydlení⁷⁰ je získání nároku na příspěvek na živobytí. Doplatek na bydlení lze přiznat **s přihlédnutím k celkovým sociálním a majetkovým poměrům také osobě**, které příspěvek na živobytí nebyl přiznán z důvodu, že příjem osoby a společně posuzovaných osob přesáhl částku živobytí osoby a společně posuzovaných osob, ale **nepřesáhl 1,3 násobek částky živobytí osoby a společně posuzovaných osob**. Dávka doplatek na bydlení se v neposlední řadě od příspěvku na bydlení liší obdobími, za která klient dokládá příjmy a náklady. Při nové žádosti o doplatek na bydlení se jedná o 3 předcházející měsíce (nikoliv čtvrtletí) a následně jeden předcházející měsíc měsíci aktuálnímu. Náklady na bydlení se dokládají vždy za aktuální kalendářní měsíc.

⁶⁹ ZSSP, § 7 odst. 6.

⁷⁰ ZPHN, § 33–35

O doplatek na bydlení nelze žádat zpětně a ZPHN nepředepisuje žádné období, ke kterému se žádosti podávají opakovaně (každoročně), jako je tomu u příspěvku na bydlení.

O nákladech na bydlení v souvislosti s doplatkem na bydlení se zmiňujeme v podkapitole č. 8 „Normativní náklady na bydlení, odůvodněné náklady na bydlení, nájemné v místě obvyklé“.

Případy hodné zvláštního zřetele⁷¹ hodnotí orgán pomoci v hmotné nouzi – zabývá se přiměřeností bydlení a hodnotí nedostupnost (objektivní i subjektivní) standardní formy bydlení a spjatost s obcí, ve které klient bydlí v nestandardním bydlení. Doplatek na bydlení se vyplácí do standardních (substandardních) a nestandardních forem bydlení.

Sociální šetření/šetření v místě – Po podání žádosti o dávku doplatek na bydlení je prováděno šetření v místě s cílem ověřit všechny rozhodné skutečnosti ověřující nárok na doplatek na bydlení. Při výkonu šetření v místě je doporučeno, aby byl referent seznámen se skutečností, zda žadatel či některá ze společně posuzovaných osob pro doplatek na bydlení žádá o příspěvek na bydlení či ho pobírá.

Sociální šetření může provést pouze sociální pracovník.

Okruh společně posuzovaných osob pro doplatek na bydlení je shodný s okruhem společně posuzovaných osob pro příspěvek na živobytí, tedy je vázán na vzájemnou vyživovací povinnost, na společné užívání bytu a u jiných osob na společné hospodaření osob a nikoli na trvalé bydliště jako příspěvek na bydlení. Okruh společně posuzovaných osob je důležitý i ve vazbě na zjišťování řádného uplatnění nároků a pohledávek.⁷²

Doplatek na bydlení (stejně jako příspěvek na živobytí) nelze postihnout exekucí.⁷³

Vazba na další dávky – V souvislosti se systémem sociálního bydlení je důležité poznamenat vazbu na další dávky, příkladem je rodičovský příspěvek, jehož výše je započítávána do příjmů pro příspěvek na živobytí, na který je vázán jako podmínka nároku doplatek na bydlení. Volba výše rodičovského příspěvku ovlivňuje výši příspěvku na živobytí a tím i pobírání doplatku na bydlení. Do doplatku na bydlení je započítáván příspěvek na bydlení.

⁷¹ Více v Instrukcích MPSV č. 10/2016, 19/2016, 7/2017

⁷² ZPHN, § 27.

⁷³ OSŘ, § 317

6. Mimořádná okamžitá pomoc související s bydlením

Se systémem sociálního bydlení úzce souvisí dávka mimořádná okamžitá pomoc.

Touto dávkou můžeme pomoci řešit bytovou nouzi klienta, udržet ho ve standardním bydlení.

MOP je dávkou nenárokovou a vždy závisí na správním uvážení ÚP ČR.

MOP⁷⁴ je jednorázovou dávkou, která může být poskytována osobám v hmotné nouzi, a to za účelem odvrácení vážné újmy na zdraví a vážné mimořádné události (živelní pohroma). Mimořádnou okamžitou pomoc však lze přiznat v odůvodněných případech i na uhrazení jistoty/kauce u nájemního bydlení. Dále může být o mimořádnou okamžitou pomoc požádáno na náklady vzniklé při stěhování a výpadku příjmů v souvislosti s přechodem z jedné formy bydlení na jinou, úhradu noclehárny, na pořízení nebo opravu věcí dlouhodobé potřeby (např. pračka, lednice), či po propuštění osoby z výkonu trestu odnětí svobody nebo ústavní výchovy na zajištění základních životních potřeb. Dávka však není nároková a záleží na individuálním posouzení dané situace ÚP ČR.⁷⁵ Ten ve svých posouzeních vychází z konkrétních situací, které mohou být specifické v dané obci či lokalitě. V současné době existují i různé nadace a nábytkové či potravinové banky, které jsou rovněž jednou z možností řešení nepříznivých situací klientů.

Z hlediska dávkového systému a finanční stabilizace příjmů je důležité mít na paměti, že mnohdy primární bariérou pro získání bytu je pro mnoho lidí právě jejich finanční situace. Majitelé na volném trhu požadují po nájemnících jistotu/kauci, na kterou tito lidé nemají peníze. Další bariérou je často také to, že tito lidé nemají dostatečné vybavení domácnosti. Měli bychom brát proto v potaz, že přiznání dávky MOP na jistotu/kauci či na pořízení některého z předmětů na vybavení bytu může napomoci k odstranění té největší bariéry, která do této doby stála před možností získání standardního bydlení, pokud není možné situaci vyřešit jiným způsobem.

MOP na úhradu nezbytného jednorázového výdaje

Nesmírně důležitým nástrojem pro účely předcházení bytové nouze je dávka mimořádné okamžité pomoci, poskytovaná osobě ve stavu hmotné nouze z titulu nutnosti úhrady nezbytného jednorázového výdaje.

MOP na jistotu/kauci

O tuto dávku může požádat klient pro zaplacení tzv. kauce, čili jistoty.⁷⁶ Dávku lze přiznat zejména u přechodu do standardní formy bydlení a z důvodu prevence ztráty bydlení či snahy o eliminaci nárůstu počtu klientů žijících v substandardních a nestandardních formách bydlení. Orgán pomoci v hmotné nouzi před přiznáním MOP vyhodnocuje společně s žadatelem historii pobírání dávek pomoci v hmotné nouzi a bydlení, zejména situace a okolnosti, za kterých se klient v minulosti stěhoval, případně využíval jinou než standardní formu bydlení. Pokud by si klient o tuto dávku žádal opakovaně, je třeba se zabývat důvody vedoucími k ukončení nájemní smlouvy u standardní formy bydlení. V rámci sociální práce je vhodné komunikovat s majitelem bytu o možnosti uzavření nájemní smlouvy a nastěhování do standardního bytu bez kauce.

⁷⁴ ZPHN, § 2 odst. 3. až 6., § 36 a 37, Instrukce MPSV č. 3/2017 a metodika GRÚP ÚP Sdělení vedoucí oddělení dávek SSP a HN č. 9/2015

⁷⁵ <https://www.mpsv.cz/-/mimoradna-okamzita-pomoc>

⁷⁶ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 2254

Kauce je za určitých podmínek vratná a často se jedná o jedinou možnost vstupu do standardního bydlení.⁷⁷ GŘ ÚP ČR k zákonu o pomoci v hmotné nouzi metodicky nastavilo, že se MOP na kauci poskytuje maximálně do výše dvojnásobku v místě obvyklého nájemného.

Doporučení při posuzování nároku MOP na jistotu/kauci

1) Spolupráce se sociálním pracovníkem obce. V případech, kdy zaměstnanec ÚP ČR posuzuje mimořádnou okamžitou pomoc na jednorázový výdaj – kauci, je doporučeno úzce spolupracovat se sociálním pracovníkem obce. Sociální pracovník obce nejprve hledá možnost získání standardní formy bydlení (bytu) bez kauce v dané lokalitě skutečného pobytu, tak aby nedošlo k přetrhání sociálních a dalších vazeb klienta k jeho bydlišti. Pokud takovou možnost klient nemá, sociální pracovník obce v písemném doporučení k žádosti o MOP vyjádří skutečnost, zda jednal s majitelem bytu (na který je žádána kauce) o možnosti bydlení v bytě bez zaplacení kauce. I přes vysokou časovou náročnost s ohledem na komunikaci s obcí (se sociálním pracovníkem obce), doporučujeme vyřizování MOP ve lhůtě bezodkladné. Při řešení spolupráce se sociálním pracovníkem obce doporučujeme řešit vždy konkrétního žadatele a konkrétní byt. Pokud se v případě žádosti o přiznání mimořádné okamžité pomoci dostaví klient již s tím, že MOP uhradil, např. půjčkou, a veškeré další zákonné podmínky splňuje, doporučujeme myslet i na situaci, aby se klient dále nezadlužoval (po uhrazení nákladu lze MOP poskytnout zcela výjimečně).

2) Spolupráce s majiteli bytů. Z důvodů stabilizace situace klienta hmotné nouze je doporučeno, aby standardní byt, kam má být přiznána MOP na kauci, splňoval veškeré zákonné podmínky pro získání příspěvku na bydlení. Majitel by měl řádně spolupracovat s úřady, tedy i včas poskytovat potřebná potvrzení, včetně vyúčtování pro administraci příspěvku na bydlení. V případě MOP na kauci, kde se sice jedná o standardní formu bydlení a fakticky o byt, ale dle kolaudace se jedná pouze o část bytu – přiznání takovéto MOP není doporučeno, jelikož by klient následně nezískal dávku ze systému státní sociální podpory, ale za splnění dalších podmínek pouze dávku pomoci v hmotné nouzi doplatek na bydlení. MOP do standardní formy bydlení – podnájmu neodpovídá zákonným ustanovením občanského zákoníku, dle kterého kauci požaduje majitel bytu, nikoliv nájemník, který byt dále podnájímá.

MOP na stěhování

Další možný titul pro poskytnutí dávky mimořádné okamžité pomoci, který souvisí s bydlením, představuje jednorázový výdaj na stěhování. I tuto dávku lze doporučit pro účely předcházení bytové nouze. Přednostní by pak mělo být stěhování klienta do standardní formy bydlení, splňující zákonné parametry příspěvku na bydlení. Mělo by se jednat o stabilní formu bydlení. Při řešení takovéto MOP doporučujeme zvažovat celkovou situaci klienta, tedy i jeho rodinné zázemí a zdravotní stav žadatele i jeho rodiny (společně posuzovaných osob), který může ovlivnit výši dávky, a za předpokladu, že situaci nelze řešit jiným způsobem.

⁷⁷ Občanský zákoník (Zákon č. 89/2012 Sb., ve znění pozdějších předpisů, § 2254) umožňuje majitelům bytů požadovat kauci až do výše trojnásobku měsíční výše nájemného. Po skončení nájemního vztahu si ji majitel může ponechat pouze ze zákonných důvodů, zejména pro dluhy na nájemném.

MOP na úhradu nákladů na předměty dlouhodobé potřeby

Problematika je řešena vnitřními řídicími akty MPSV a ÚP ČR. MOP lze poskytovat i na předměty dlouhodobé potřeby, na jejich pořízení či opravy – jedná se zejména o pračky, lednice, postele, skříně atd. Přiznání MOP předchází zhodnocení celkových sociálních a majetkových poměrů klienta, jeho bytových podmínek, zdravotní situace a dalších okolností (např. péče o nezletilé nezaopatřené děti atd.). Doporučujeme zvažovat, který z předmětů dlouhodobé potřeby je nepostradatelný a prioritní. Pokud klient předmět dlouhodobé potřeby již ve své domácnosti má a žádá o MOP na koupi nového předmětu dlouhodobé potřeby (nejčastěji pračky a lednice), je nutné, aby přinesl potvrzení o jeho neopravitelnosti. Následně doporučujeme částku za potvrzení zahrnout do celkově vyplácené částky. Důvodem je opět situace, aby se klient nezadlužoval a nenarůstaly mu náklady.

7. Zvláštní výplata nepojistných sociálních dávek souvisejících s bydlením

Pod zvláštní výplatu dávek související s bydlením zahrnujeme institut zvláštního příjemce a institut tzv. přímé úhrady.

Zvláštní příjemce

U **příspěvku na bydlení** je upraven institut zvláštního příjemce⁷⁸ v ZSSP.

Zvláštním příjemcem může být fyzická osoba i právnická osoba, která s ustanovením souhlasí. Souhlas příjemce dávky je vyžadován pouze v případě, kdy není schopen dávky přijímat a je schopen se s ohledem na zdravotní stav vyjádřit. Jde-li o příspěvek na bydlení, je zvláštní příjemce oprávněn dávku použít bez souhlasu oprávněné osoby k úhradě nedoplatku nájemného z bytu a úhradě za plnění poskytovaná s užíváním bytu.

Ve věci ustanovení zvláštního příjemce vede ÚP ČR samostatné správní řízení a následně vydává rozhodnutí o ustanovení zvláštního příjemce (neplacení nákladů musí být prokázáno).

Institut zvláštního příjemce by měl být využíván přechodně, jinak může vést ke zpasivnění klienta (ztráta přehledu placení nájemného apod.), ale ve svých důsledcích má preventivní charakter a využívá se jako **institut prevence ztráty bydlení**. V odůvodněných případech může ze zákona tento institut sloužit i trvale.

Zákon o pomoci v hmotné nouzi a vnitřní řídicí akty ÚP ČR⁷⁹ upravují institut zvláštního příjemce dávek⁸⁰ zejména v případech, kdyby se výplatou dávky příjemci zřejmě nedosáhlo účelu, kterému má dávka sloužit, nebo kdyby tím byly poškozeny zájmy osob, v jejichž prospěch je příjemce dávky povinen dávku používat, nebo nemůže-li příjemce výplatu přijímat anebo kdyby hrozila ztráta bydlení příjemce a s ním společně posuzovaných osob. Souhlas příjemce s ustanovením zvláštního příjemce se vyžaduje jen v případě, že příjemce nemůže výplatu přijímat; to neplatí, pokud příjemce vzhledem ke svému zdravotnímu stavu nemůže podat vyjádření k ustanovení zvláštního příjemce. Zvláštní příjemce je povinen dávku použít ve prospěch osoby nebo společně posuzovaných osob, kterým byla dávka přiznána. Zvláštní příjemce ustanovený příjemci, který nemůže výplatu přijímat, je povinen používat dávku podle pokynů příjemce.

Orgán pomoci v hmotné nouzi může ustanovit zvláštním příjemcem jen fyzickou nebo právnickou osobu, která s ustanovením souhlasí. Z praxe je známo, že vhodnou osobou zvláštního příjemce může být obec. Důvod pro ustanovení zvláštního příjemce musí být prokázán, zejména v rámci sociální práce s osobami v hmotné nouzi (§ 64). Institut zvláštního příjemce by nicméně měl být využíván uvážene a pokud možno na přechodnou dobu. Institut zvláštního příjemce může ze zákona sloužit i trvale.⁸¹

⁷⁸ ZSSP, § 59, odst. 2., 3., 4., 5., 6.

⁷⁹ Sdělení vedoucí oddělení NSD pro HN, SSP a sociální práci č. 10/2016

⁸⁰ ZPHN, § 40 odst. 2.

⁸¹ ZPHN § 40

Negativním dopadem jeho aplikace může být zpasivnění klienta. Ten časem zcela ztratí přehled např. o termínech placení nájemného. Využívání tohoto institutu by proto mělo být provázáno podporou a upevňováním kompetencí k hospodaření s dávkami například prostřednictvím sociální práce. Na druhou stranu není vyloučeno, že **včasným rozhodnutím o ustanovení zvláštního příjemce je možné předejít vzniku nepříznivé sociální situace, např. ztráty bydlení.**

Pozitiva institutu zvláštního příjemce: prevence ztráty bydlení, zajištění placení nákladů na bydlení, nenarůstající dluhy.

Negativa institutu zvláštního příjemce: zpasivnění klienta, administrativní náročnost na zaměstnance spočívající v dalším správním řízení.

Přímá úhrada

U **příspěvku na bydlení** je upravena přímá úhrada v § 59 odstavci 7 ZSSP, který říká, že příspěvek na bydlení nebo jeho část lze použít bez souhlasu příjemce k přímé úhradě nákladů na bydlení, a to tak, že plátce příspěvku jej poukazuje pronajímateli nebo poskytovateli služeb nebo poskytovateli energií. V případě, že vlastník jednotky jako poskytovatel služeb neuhradil společenství vlastníků jednotek zálohu za služby spojené s užíváním bytu a příspěvek do fondu oprav, považuje se pro účely tohoto zákona za poskytovatele služeb nájemci společenství vlastníků jednotek. Technicky ale není doposud možné platbu dávky rozdělit na více způsobů výplaty, a i proto je využití tohoto institutu v praxi problematické.

U **doplatku na bydlení** je upravena přímá úhrada v § 42 odstavci 3 ZPHN, který říká, že doplatek na bydlení se poskytuje v peněžní formě. Problematika je řešena vnitřními řídicími akty ÚP ČR. Doplatek na bydlení nebo jeho část lze použít bez souhlasu příjemce k přímé úhradě nákladů na bydlení, a to tak, že plátce doplatku jej poukazuje pronajímateli nebo poskytovateli služeb nebo poskytovateli energií.

Uvedený institut přímé úhrady slouží jako nástroj prevence v případech, kdy hrozí ztráta bydlení z důvodu platební nekázně.

8. Náklady na bydlení, normativní náklady na bydlení, odůvodněné náklady na bydlení, nájemné v místě obvyklé

Uvedená kapitola je rovněž informativní pro kolegy z útvarů, kteří danou problematiku neadministrují.

Náklady na bydlení, normativní náklady na bydlení

U **příspěvku na bydlení** je výše nákladů na bydlení zastropována **normativními náklady**, které jsou stanoveny jako průměrné celkové náklady na bydlení podle velikosti obce a počtu členů domácnosti. **Zahrnují nejen nájemné, ale i srovnatelné náklady a ceny služeb a energií.** Jsou propočítány na průměrnou spotřebu služeb a energií a přiměřenou velikost bytů pro daný počet osob v nich trvale bydlících. Normativní náklady jsou vymezeny pro bydlení v bytech užívaných na základě nájemní smlouvy a bydlení v bytech družstevních a vlastnických. Výše normativních nákladů je každoročně aktualizovaná a je dána nařízením vlády pro kalendářní rok.

Mezi náklady na bydlení řadíme:⁸²

- a) nájemné u nájemních bytů,
- b) u družstevních bytů a bytů vlastníků srovnatelné náklady,
- c) u bytů uvedených v písmenech a) a b) náklady za plyn, elektřinu a náklady za plnění poskytované s užíváním bytu, kterými se rozumí náklady za dodávku tepla (dálkové vytápění) a centralizované poskytování teplé vody, dodávku vody z vodovodů a vodáren a odvádění odpadních vod, provoz výtahu, osvětlení společných prostor v domě, úklid společných prostor v domě, odvoz odpadních vod a čištění jímek, vybavení bytu společnou televizní a rozhlasovou anténou a odvoz komunálního odpadu, případně náklady za pevná paliva; náklady za pevná paliva se započítávají částkami za kalendářní měsíc.

Náklady na bydlení musí být pro nárok a vyšší příspěvku na bydlení rozepsány na jednotlivé položky, náklady za plnění poskytované s užíváním bytu se prokazují podrobným rozpisem jednotlivých služeb. Náklady placené zálohově musí být v pravidelném zúčtovacím období zúčtovány. Pro rozepsání nákladů na jednotlivé položky má státní sociální podpora k dispozici oficiální tiskopis MPSV Doklad o výši nákladů na bydlení, který je přístupný na stránkách MPSV. Zúčtovací období je nejvýše dvanáctiměsíční.⁸³

Odůvodněné náklady na bydlení a nájemné v místě obvyklé

Problematika je řešena vnitřními řídicími akty ÚP ČR. U doplatku na bydlení je výše dávky stanovena tak, aby po zaplacení **odůvodněných nákladů na bydlení** (tj. nájmu, služeb s bydlením spojených a nákladů za dodávky energií) zůstala osobě či rodině částka živobytí.

⁸² ZSSP, § 25 odst. 1.

⁸³ ZSSP, § 25 odst. 2.

Do odůvodněných nákladů pro byty započítáváme nájemné, ale maximálně do výše nájemného, které je v místě obvyklé. **Nájemné v místě obvyklé** stanovuje orgán pomoci v hmotné nouzi na kontaktním pracovišti. (Hranice výplaty doplatku na bydlení není dána normativními náklady jako u příspěvku na bydlení, ale u nájemních bytů je dána tzv. nájemným v místě obvyklým. Pokud nelze v obci nalézt přiměřený byt a není možné stanovit výši obvyklého nájemného, lze přihlídnout k normativním nákladům na bydlení i u HN). Úhrady za služby bezprostředně spojené s užíváním bytu a energie jsou stanoveny rovněž do výše v místě obvyklé.

Do odůvodněných nákladů v případech hodných zvláštního zřetele započítáváme:

- jiný než obytný prostor, ubytovací zařízení – cena v místě obvyklá, max. do výše 80 % normativních nákladů,
- domov pro seniory, domov pro osoby se zdravotním postižením, domov se zvláštním režimem, chráněné bydlení, dům na půl cesty, terapeutická komunita, zařízení služeb následné péče, zdravotnické zařízení lůžkové péče nebo azylový dům podle zákona o sociálních službách – do výše normativních nákladů na bydlení,
- stavbu pro individuální či rodinnou rekreaci užívanou vlastníkem – do výše, která je v místě obvyklá, avšak maximálně do výše 90 % normativních nákladů na bydlení.

9. Sociální šetření a šetření v místě v souvislosti s bydlením

Níže pro přehlednost uvádíme využívání sociálního šetření či šetření v místě i dle jednotlivých agend na UP ČR:⁸⁴

- **Hmotná nouze zná a v praxi často využívá šetření sociální i šetření v místě.** Šetření jsou upravena v § 63 zákona o pomoci v hmotné nouzi č. 111/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.
- **Příspěvek na péči využívá pouze sociální šetření,** které je upraveno v § 25 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.
- **Dávky pro osoby se zdravotním postižením** upravuje v § 33 zákona č. 329/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů, šetření, za účelem ověření skutečností rozhodných pro přiznání nároku na zvláštní pomůcku. Zvláštní pomůcky často souvisí s otázkami bydlení, jedná se např. o úpravy bytu, schodišťové plošiny atd.
- **Agenda státní sociální podpory** neprovádí ze zákona žádná šetření.
- **Agenda dávek pěstounské péče** umožňuje zaměstnancům agendy pěstounské péče provádět šetření za účelem ověření skutečností rozhodných pro nárok na dávku odměna pěstouna.
- **Agenda zaměstnanosti** nezná dle zákona o zaměstnanosti žádná šetření prováděná v souvislosti se zařazením uchazeče o zaměstnání do evidence UoZ, či výplatou podpory v nezaměstnanosti nebo podporou v rekvalifikaci. Agenda zaměstnanosti kontroluje dodržování léčebného režimu UoZ.

Nejtěžejnější pro oblast bydlení a souvisící se systémem sociální bydlení jsou šetření prováděná agendou hmotné nouze.

Sociální šetření

Sociální šetření⁸⁵ provádějí sociální pracovníci ÚP ČR v souvislosti s řízením : a) o dávkách pomoci v hmotné nouzi – podle ustanovení § 63 odst. 1–2 zákona č. 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi – a to především za účelem řešení nepříznivé situace žadatelů či příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi b) o příspěvku na péči – podle ustanovení § 25 zákona o soc. službách – za účelem zjištění schopnosti samostatného života osob v jejich přirozeném prostředí, respektive dopadů (zdravotní) disability do fungování osoby v jejím v přirozeném sociálním prostředí.

„Sociální pracovník orgánu pomoci v hmotné nouzi je povinen využívat sociální šetření jako nástroj sociální práce s klientem. Navázání přímého kontaktu s klientem a se členy jeho rodiny je nezbytné pro hledání řešení jejich nepříznivé sociální situace“.

Sociální šetření je nástroj sociální práce, prostřednictvím kterého sociální pracovník získává a shromažďuje informace o klientovi/žadateli a jeho přirozeném prostředí. Následuje **posouzení nepříznivé sociální situace,** během které dostává klient prostor k vyjádření toho, s čím by potřeboval pomoci, a zároveň je seznamován s možnostmi podpory ze strany sociální práce a ze strany instituce, kterou sociální pracovník zastupuje (ÚP ČR, obecní úřad, sociální služba). Jinými slovy jedná se o intervenci založenou zejména na komunikaci a pozorování, zaměřenou na získání informací v potřebném rozsahu z dostupných zdrojů tak, aby výsledné vyhodnocení, respektive posouzení celkové sociální situace osoby nebo osob sociálním pracovní-

⁸⁴ Od uvedených šetření odlišujeme důkaz ohledáním dle SŘ, § 54

⁸⁵ Instrukce MPSV č. 19/2016

kem bylo úplně a ověřitelné. Na základě tohoto posouzení poté dochází k dohodě mezi klientem a sociálním pracovníkem o dalším postupu pomoci a podpory. Při sociálním šetření sociální pracovník nejen shromažďuje, ověřuje a vyhodnocuje informace o aktuální situaci osob, na které je sociální šetření zaměřeno, ale rovněž mapuje potřeby těchto osob, včetně jejich priorit a na základě jejich zohlednění nabízí i pomoc. V kontextu sociálního šetření se minimálně jedná o nabídku a zpravidla i poskytování základního sociálního poradenství, které se týká konkrétních možností řešení nepříznivé situace dotčených osob.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, § 3 písm. b) definuje nepříznivou sociální situaci:

Jako oslabení nebo ztrátu schopnosti z důvodu věku, nepříznivého zdravotního stavu, pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí, ohrožení práv a zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby nebo z jiných závažných důvodů řešit vzniklou situaci tak, aby toto řešení podporovalo sociální začlenění a ochranu před sociálním vyloučením.

Označení nepříznivá sociální situace zahrnuje různé životní situace, které způsobily sociální vyloučení osoby nebo je osoba tímto vyloučením ohrožena a nemůže nebo má oslabenou schopnost tuto situaci sama nějakým způsobem řešit.

V rámci spolupráce s dalšími aktéry a institucemi může šetření sociálních pracovníků ÚP ČR sloužit jako podklad především pro sociální pracovníky obecních úřadů, kteří návazně v případě potřeby klientovi mohou poskytnout sociálně právní, popřípadě i odborné sociální poradenství či jinou potřebnou intervenci apod. Naopak, sociální šetření provedené sociálním pracovníkem obecního úřadu je také jedním z podkladů pro rozhodovací činnost ÚP ČR – nejedná se o institut „dožádání“ dle správního řádu, ale o podporu a poskytnutí pomoci ze strany obecního úřadu např. na podnět či sdělení ze strany ÚP ČR.⁸⁶

Průběh sociálního šetření

Průběh sociálního šetření můžeme rozdělit do tří základních fází:

1) **Přípravná fáze** – sociální šetření se zpravidla provádí v předem dojednaném termínu. Při dojednávání termínu si sociální pracovník již zjišťuje základní informace o životní situaci klienta a vytváří si tak předběžnou představu o průběhu sociálního šetření. Může si také připravit podklady k základnímu sociálnímu poradenství (např. kontakty na sociální služby, navazující instituce atd.).

2) **Realizace sociálního šetření** – návštěva/sociální šetření probíhá v přirozeném sociálním prostředí klienta. Sociální pracovník by se měl před vstupem do obytného prostoru klienta prokázat „průkazem a zvláštním oprávněním k výkonu sociálního šetření“. Pracovník prostřednictvím rozhovoru a pozorování zjišťuje informace o životní situaci klienta, vytváří si průběžný záznam s vyhodnocením, že se jedná o nepříznivou sociální situaci, poskytuje základní sociální poradenství, zprostředkovává další služby a domlouvá se na další možnosti pomoci.

3) **Vyhodnocení sociálního šetření** – vyhodnocení probíhá po ukončení rozhovoru, kdy sociální pracovník tvoří rámcový návrh další pomoci a tvoří zápis do Standardizovaného záznamu sociálního pracovníka.

Doporučená délka sociálního šetření je stanovena vyhláškou o vzoru Standardizovaného záznamu sociálního pracovníka⁸⁷, a to v délce trvání cca 105–250 minut, aby sociální šetření bylo zpracováno kvalitně a s využitím více dostupných zdrojů informací, tedy co možná nejobektivněji. Délku sociálního šetření je ale

⁸⁶ Doporučený postup MPSV 1/2018

⁸⁷ Vyhláška č. 332/2013 Sb., o vzoru Standardizovaného záznamu sociálního pracovníka

potřeba vždy vztahovat k individuální povaze klientovy situace, a tedy ve vhodných případech i zkrátit. O sociálním šetření se vždy učiní záznam v IS OK nouze a záznam ve Standardizovaném záznamu sociálního pracovníka. Sociální šetření se zakládá do spisové dokumentace sociálního pracovníka, v případě potřeby lze učinit výpis ze záznamu o sociálním šetření, který se vloží do správního spisu (v tomto výpisu nebudou obsaženy skutečnosti, které nesouvisí s vyhodnocením nároku na dávku, popřípadě budou uvedeny pouze v anonymizované podobě).⁸⁸

Obsah písemného záznamu ze sociálního šetření by měl obsahovat:

- datum, čas a místo
- označení osoby, která šetření provedla
- identifikační údaje klienta + spol. posuzovaných osob
- popis situace klienta včetně výčtu zdrojů získaných informací
- shrnutí a závěr

SZSP slouží jako materiál, který umožňuje spolupráci a předávání informací o klientovi a jeho situaci mezi sociálním pracovníkem na ÚP ČR a sociálním pracovníkem obce. Při samotné realizaci sociálního šetření je také možné, aby jej sociální pracovníci z obcí i z ÚP ČR vykonávali společně.

Již zmiňovaným prostředkem získávání informací při sociálním šetření je pozorování, které sociální pracovník využívá většinou spontánně během celého procesu posuzování životní situace klienta. Pozorování při sociálním šetření může sociální pracovník pojmout systematičtěji, a to tak, že si předem ujasní, na co a z jakého důvodu by se chtěl v rámci pozorování zaměřit (např. chování některých členů domácnosti, kvalita bydlení, reakce sousedů, vybavení a stav domácnosti).⁸⁹ Další zmiňovanou metodou je poradenský rozhovor.

Účelem poradenského rozhovoru vedeného sociálním pracovníkem ÚP ČR s klientem je identifikovat jeho potřeby, možnosti, zdroje a nabídnout mu pomoc vedoucí k řešení jeho nepříznivé sociální situace, tedy předání informací a údajů, nasměrování a následná distribuce, respektive zprostředkování spojení klienta s dalšími institucemi (např. předáním kontaktů, které klientovi usnadní orientaci při hledání řešení jeho nepříznivé sociální situace, např. nedostatečného příjmu pomocí pojistných i nepojistných sociálních dávek, ztrátu zaměstnání navázáním spolupráce s úsekem zaměstnanosti ÚP ČR, jiné problémy navázáním kontaktu s poskytovatelem sociální služby, sociálním pracovníkem obecního úřadu či jinými institucemi).

Šetření v místě

Šetření v místě mohou provádět všichni zaměstnanci orgánu pomoci v hmotné nouzi, a to za účelem zjištění a ověření podkladů pro výplatu dávek. Šetření v místě se provádí nejlépe neohlášeně (alespoň u prvního pokusu o provedení šetření). Při šetření v místě se zjišťují majetkové poměry žadatele o dávku a ověřuje se okruh společně posuzovaných osob z hlediska společného hospodaření. O provedeném šetření provádí zápis, který je předložen klientovi k podpisu. V zápise doporučujeme konkrétně specifikovat zařízení bytu. O provedeném šetření provede zaměstnanec záznam v aplikaci OK nouze. Standardizovaný záznam sociálního pracovníka se nepožizuje.

⁸⁷ Instrukce MPSV č.19/2016

⁸⁹ Metodika integrace sociální práce a poskytování dávek pomoci v hmotné nouzi. VÚPSV, v. v. i., 2013, s. 58

https://www.mpsv.cz/documents/20142/978228/Metodika_integrace_socialni_prace.pdf/b432a8d1-2f81-6564-792b-16e3be2319a6

Závěrem této metodiky je nutno poznamenat, že ÚP ČR je jedním z významných aktérů sociálního bydlení a bytové politiky u nás, a to i za situace absence zákona o sociálním bydlení. Především proto je nutné při řešení prevence ztráty bydlení a bytové politiky efektivně využívat současné nástroje, které máme k dispozici a které našim klientům mohou pomoci.

Pevně věříme, že tento text pomůže mnohým z Vás k pochopení stávající existence systému sociálního bydlení, uchopení tématu v širších souvislostech a především v orientaci na individuální situaci každého klienta. Projekt „Sociální bydlení – metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend“ v loňském roce spustil nové internetové stránky: www.socialnibydeni.mpsv.cz, které přinášejí novinky, obecné informace, příklady dobré praxe, dokumenty ke stažení a další odkazy z oblasti sociálního bydlení a související problematiky.

Slovník základních pojmů:

- **standardní bydlení** – bydlení ve zkolaudovaných bytech a bytech splňujících stavební standardy bydlení
- **substandardní podmínky/ formy bydlení**⁹⁰ – bydlení ve zkolaudovaných bytech, které přes kolaudaci dříve proběhlou již nesplňují hygienické či stavební normy
- **nestandardní bydlení/ubytování** – ubytovny, další instituce, nebytové prostory atd., dle definice Ethos se v těchto případech nejedná o bydlení, ale o ubytování
- **krizové bydlení** – Místní systémy sociálního bydlení v jednotlivých obcích mohou obsahovat prvek krizového bydlení, které představuje rychlý nástroj pomoci v krizových situacích. Zpravidla se jedná o sociální službu azylový dům nebo speciálně vyčleněné byty, které podléhají zrychleným postupům při schvalování nájemní smlouvy či smlouvy o ubytování. Jde o krátkodobé formy ubytování, zpravidla poskytované nejdéle na období do jednoho roku.
- **sociálně vyloučená lokalita** – Jako sociálně vyloučenou lokalitu označujeme explicitně či implicitně prostor (dům, ulici, čtvrť), ve kterém se koncentrují lidé, u nichž lze identifikovat znaky spojené se sociálním vyloučením. Tato místa jsou okolními obyvateli negativně symbolicky označována („špatná adresa“, „problémové místo“ apod.). Konkrétně je za sociálně vyloučenou nebo sociálním vyloučením ohroženou lokalitu v rámci výzkumu Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR považována taková lokalita, kde dochází ke koncentraci více než 20 osob žijících v nevyhovujících podmínkách (indikováno počtem příjemců příspěvku na živobytí), které obývají fyzicky či symbolicky ohraničený prostor (indikováno vnější identifikací).
- **sociální vyloučení** – Sociální vyloučení nastává v okamžiku, kdy člověk čelí komplexu problémů, jako jsou nezaměstnanost, diskriminace, nízká kvalifikace, nízké příjmy, špatná kvalita bydlení, špatný zdravotní stav či rozpad rodiny. Vzájemná a provázaná kombinace těchto problémů pak vytváří bludný kruh, ze kterého je pro osoby v podmínkách sociálního vyloučení obtížné až nemožné se vymanit.
- **sociální pracovníci obce** – jedná se o sociálního pracovníka obecních úřadů v přenesené působnosti⁹¹
- **systém sociálního bydlení** – viz kapitola č. 2 Metodiky pro zaměstnance ÚP ČR související se systémem sociálního bydlení

⁹⁰ Pojmy substandardní a nestandardní jsou používány v terminologii sociálního/dostupného bydlení

⁹¹ ZSS, § 92

Seznam použitých zkratek:

GŘ ÚP ČR	Generální ředitelství Úřadu práce České republiky
HN	Hmotná nouze
KoP ÚP ČR	Kontaktní pracoviště Úřadu práce České republiky
KrP ÚP ČR	Krajská pobočka Úřadu práce České republiky
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MOP	Mimořádná okamžitá pomoc
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NNO	Nestátní neziskové organizace
OSPOD	Orgán sociálně právní ochrany dětí
OSŘ	Občanský soudní řád, zákon č. 99/1963, ve znění pozdějších předpisů
SP	Sociální pracovník
SSP	Státní sociální podpora
SŘ	Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů
UoZ	Uchazeč o zaměstnání
ÚP ČR	Úřad práce České republiky
ZPHN	Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů
ZSSP	Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů
ZSS	Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů
OZ	Občanský zákoník, zákon č. 89/2012, ve znění pozdějších předpisů
PAS	Porucha autistického spektra
SZSP	Standardizovaný záznam sociálního pracovníka

Použité a související zdroje

- Etický kodex sociálních pracovníků ČR. Společnost sociálních pracovníků ČR, 2006
- Koncepce sociálního bydlení České republiky 2015–2025. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2016. ISBN 978-80-7421-122-5
- Metodika prevence ztráty bydlení. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i., 2015
- Metodika sociální práce v sociálním bydlení. Praha: MPSV, 2019
- Metodika integrace sociální práce a poskytování dávek pomoci v hmotné nouzi. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i., 2013
- Metodika nevyhovujícího bydlení. Praha: MPSV, 2019.
- Instrukce č. 5/2015 kterou se provádí sociální šetření v řízení o PnP

Vyhlášky a zákony

- Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 332/2013, o vzoru Standardizovaného záznamu sociálního pracovníka, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 388/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení) ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších změn
- Zákon č. 99/1963 Sb. Občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Další dokumenty rezortů státní správy

Instrukce MPSV č. 10/2016 Postup při posouzení případu hodného zvláštního zřetele u osob užívajících jiný než obytný prostor, ubytovací zařízení a část bytu podle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů

Instrukce MPSV č. 19/2016 Minimální standard rozsahu sociální práce na Generálním ředitelství Úřadu práce České republiky, v kontextu zákona č. 111/2006 Sb.

Instrukce náměstka MPSV pro řízení sekce 4 č. 3/2017 Postup v řízení o jednorázové dávce mimořádné okamžité pomoci podle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů

Instrukce náměstka MPSV pro řízení sekce 4 č. 7/2017 Sjednocení postupu při aplikování zákona č. 98/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů

Doporučený postup MPSV č. 1/2018 k realizaci činností sociální práce na pověřených obecních úřadech, obecních úřadech obcí s rozšířenou působností a krajských úřadech

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 14/2000 Sb. m. s. k přijetí Evropské sociální charty

Sdělení vedoucí oddělení dávek SSP a HN GŘ ÚP ČR č. 9/2015 Postup při poskytnutí mimořádné okamžité pomoci k úhradě nezbytného jednorázového výdaje – jistoty (kauce)

Sdělení vedoucí oddělení NSD pro HN, SSP a sociální práci č. 10/2016

Užití přímé úhrady a zvláštního příjemce u dávky doplatek na bydlení

Sdělení ředitele Odboru zaměstnanosti a ředitelky Odboru pro sociální věci Generálního ředitelství Úřadu práce České republiky č. 3/2019, Implementace poradenského nástroje „Frýdlantské dny“ do praxe Úřadu práce České republiky

https://www.mpsv.cz/documents/20142/978228/Methodika_integrace_socialni_prace.pdf/b432a8d-1-2f81-6564-792-b-16e3be2319a6

Česká správa sociálního zabezpečení [online]. © Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 1. 11. 2019]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/>

Dávky pomoci v hmotné nouzi [online]. Kancelář veřejného ochránce práv: © 2017 [cit. 1. 11. 2019]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/Publikace/sborniky_stanoviska/Sbornik_Davky-pomoci-HN.pdf

Hlášení trvalého pobytu [online]. MVČR: © 2019 [cit. 1. 11. 2019]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/hlaseni-trvaleho-pobytu-996765.aspx>

Listina základních práv Evropské unie [online]. Úřední věstník Evropské unie: © 2012 [cit. 1. 11. 2019]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT>

Mimořádná okamžitá pomoc [online]. MPSV [cit. 1. 11. 2019]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/-/mimoradna-okamzita-pomoc>

Sociální bydlení [online]. MPSV [cit. 1. 11. 2019]. Dostupné z: <http://www.socialnibydeni.mpsv.cz/cs/>

Aktéři sociálního bydlení na lokální úrovni [online]. MPSV [cit. 1. 11. 2019]. Dostupné z: <http://socialnibydeni.mpsv.cz/cs/co-je-socialni-bydleni/zakladni-informace-o-sb/akteri=-sb-a-jejich-role?highlight-WyJha3RcdTAwZTlcdTAxNTIpliwic29jaWFsbmlobyIsImJ5ZGxlbmkiLCJha3RcdTAwZTlcdTAxNTIplIHNVY2lc-dTAwZTFsblx1MDBIZGhvlwiwYWt0XHUwMGU5XHUwMTU5aSBzb2NpXHUwMGUxbG5cdTAwZWRoby-BieWRsZW5cdTAwZWQilCJzb2NpYWxuaWhvIGJ5ZGxlbmkiXQ==>

Základní informace o sociálním bydlení [online]. MPSV [cit. 1. 11. 2019]. Dostupné z: socialnibydeni.mpsv.cz/cs/co-je-socialni-bydleni/zakladni-informace-o-sb

Registr poskytovatelů sociálních služeb [online]. MPSV: © 2006–2019 [cit. 1. 11. 2019]. Dostupné z: http://iregistr.mpsv.cz/socreg/vitejte.fw.do?SUBSESSION_ID=1567513379695_7

FEANTSA [online]. 2018. Dostupné z: <https://www.feantsa.org/en>

ETHOS – Evropská typologie bezdomovství a vyloučení z bydlení v prostředí ČR (ETHOS, 2007, online); Evropská observatoř bezdomovství (EOH, 2018, online) vytvořila pro Evropskou federaci národních sdružení pracujících s bezdomovci (FEANTSA, 2018, online) v letech 2004-2007 European Typology on Homelessness and Housing Exclusion (= ETHOS), která je k použití v členských státech Evropské unie. Dostupná z: http://www.feantsa.org/download/cz___8621229557703714801.pdf. Česká verze ETHOS je ke stažení na stránce FEANTSA: <http://www.feantsa.org/en/toolkit/2005/04/01/ethos-typology-on-homelessness-and-housing-exclusion>, resp. http://www.feantsa.org/download/cz___8621229557703714801.pdf

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

